پدې گڼه کښې

شماره‌ء فوق العاده به‌مناسبت
انتشار قانون اساسی
افغانستان

رسمی جریده

دافغانستان د پادشاهی دولت رسمی خپرونه

شنبه دمیزان (۱۱) ۱۳۴۳ هجری شمسی کال پرله پسی گڼه (۱۲)

قانون اساسی افغانستان

فهرست

دیباچه

فصل اول د ولت

فصل دوم پادشاه

فصل سوم حقوق و وظائف اساسی مردم

فصل چارم شوری

فصل پنجم لویه جرگه

فصل ششم حکومت

فصل هفتم قضاء

فصل هشتم اداره

فصل نهم حالت اضطرار

فصل دهم تعدیل

فصل یازدهم احکام انتقالی

Ketabton.com

بسم الله الرحمن الرحیم

بنام خداوند توانا و دادگر

بمنظور تنظیم حیات ملی افغانستان مطابق به مقتضیات عصر و براساس واقعیات تاریخ وفرهنگ ملی .

بمنظور تأمین عدالت ومساوات .

بمنظور تطبیق دیموکراسی سیاسی ــ اقتصادی واجتماعی .

بمنظور تنظیم شئون وارکان دولت برای تأمین آزادی ورفاه

خدای په نامه

...م دملی ثقافت او تاریخ د پیښنیو

...سه‌ښیت دپاره .

...ه کولو دپاره .

...ماعی دیموکراسی دتطبیق دپاره ،

...سائی اوعمومی نظم د ساتنی

...کانو دسمښیت دپاره .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

دولت

لمړۍ ماده- افغانستان یو مشروطه باچائی ، خپلواك ، یوموټی اونه بیلیدونکی دولت دی. ملی حاکمیت په افغانستان کښی په ملت پورې تعلق لری .

دافغانستان ملت ټول هغه افراد دی چه دقانون له حکمه سره سم دافغانستان ددولت تابعیت لری .ددې افرادو په هریو فرد باندې دافغان دکلمې اطلاق کیږی .

دوهمه ماده- دافغانستان دین داسلام سپیڅلی دین دی .

دینی شعایر ددولت له خوا د حنفی مذهب د حکمونو سره سم پرځای کیږی .

دملت هغه کسان چه مسلمانان نه دی په هغو حدودو کښی دننه چه دچال چلند اوعامی هوساینی په باب قوانین ئی ښیئی آزاد دی چه خپل مذهبی مراسم په ځای کړی .

دریمه ماده- دافغانستان دژبو له جملې څخه پښتو او دری رسمی ژبی دی .

څلورمه ماده - دافغانستان بیرغ له دریو توتو جوړ دی چه رنګونه ئی تور ، سور او شین دی اویو هومره ولاړې څنګ په څنګ دکیڼی خوانه په ښی اوړې تللی دي .

دهر رنګ ساره ئی داوږدود نیمائی هومره دی . په مینځ کښی یی په سپین رنګ دمحراب اومنبر نشان لګیدلی دی چه دواړو خواوته ئی دوه بیرغونه ولاړدی اوله دواړو غاړوئی دغنمو دوه وږي چاپیردي .

پنځمه ماده- دافغانستان پایتخت د کابل ښار دی .

دوهم فصل

باچا

شپږمه ماده- په افغانستان کښی باچا د ملی حاکمیت ښکارندوی دی.

اوومه ماده -باچا داسلام دسپیڅلی دین داساسو نوساتنوال ، دافغانستان دخپلواکۍ اودسیمې دتمامیت ساتونکی ، داساسی قانون ساتندوی او دملی یووالی مرکزدی .

اتمه ماده- باچا باید دافغانستان له اتباعو ، مسلمان او په حنفی مذهب وی .

نهمه ماده- دباچا وظیفی اوحقونه دادی:

۱- دافغانستان داردو لویه مشری.
۲- دجنګ اواوربند اعلان .
۳- دلویی جرګی دائرول اوپرانستل .
٤- دشوری دعادی غونډې پرانستل .
٥- دشوری دفوق العاده غونډې دائرول او پرانستل .
٦- دشوری رنګول اودنوو انتخاباتو دفرمان ویستل نوي انتخابات دشوری د انحلال دتاریخ نه په دري میاشتو کښی دننه سرته رسیږی .

فصل اول

دولت

مادهٔ اول- افغانستان دولت پادشاهی مشروطه، مستقل واحد وغیر قابل تجزیه است.

حاکمیت ملی درافغانستان به ملت تعلق دارد .

ملت افغانستان عبارت است ازتمام افرادیکه تابعیت دولت افغانستان را مطابق به احکام قانون دارا باشند .

برهرفرد ازافراد مذکور کلمهٔ افغان اطلاق میشود .

مادهٔ دوم- دین افغانستان دین مقدس اسلام است . شعایر دینی از طرف دولت مطابق به احکام مذهب حنفی اجراء میگردد.

آن افراد ملت که پیرو دین اسلام نیستند در اجرای مراسم مذهبی خود درداخل حدودیکه قوانین مربوط به آداب وآسایش عامه تعیین میکند، آزاد میباشند .

مادهٔ سوم- ازجملهٔ زبان های افغانستان پښتو و دری زبان های رسمی میباشد .

مادهٔ چارم- بیرق افغانستان مرکب است ازسه قطعه برنگهای سیاه، سرخ وسبز که بصورت عمودی باندازه‌های مساوی ازچپ به راست درکنار هم واقع شده .عرض مقدار هررنگ معادل نصف طول آنست .دروسط نشان محراب ومنبر برنگ سفید جادارد که دردوگوشهٔ آن دوبیرق نصب وازدوطرف به دوخوشهٔ گندم احاطه شده است .

مادهٔ پنجم- پایتخت افغانستان شهر کابل است.

فصل دوم

پادشاه

ماده ششم- درافغانستان پادشاه حاکمیت ملی را تمثیل میکند.

ماده هفتم- پادشاه حامی اساسات دین مقدس اسلام، حافظ استقلال وتمامیت ساحه، نگهبان قانون اساسی ومرکز وحدت ملی افغانستان میباشد.

ماده هشتم- پادشاه باید ازتبعه افغانستان، مسلمان وپیرو مذهب حنفی باشد.

ماده نهم- پادشاه دارای حقوق ووظایف آتی میباشد:

۱- قیادت اعلای اردوی افغانستان .
۲- اعلان حرب ومتارکه.
۳- دایرکردن وافتتاح لویه جرگه .
٤- افتتاح اجلاس عادی شوری .
٥- دایرنمودن وافتتاح اجلاس فوق العاده شوری .
٦- منحل ساختن شوری واصدار فرمان انتخابات مجدد . انتخابات مجدد درخلال مدت سه ماه ازتاریخ انحلال شوری انجام میابد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷– دقوانینو ښکولل اودهغو دجاری کولو اعلام .

۸– دتقنینی فرمانونو ویستل .

۹– دقانون د حکمونوسره سم دبین الدول معاهدو دترون دپاره اتبار لیك ورکول .

۱۰– د بین الدول معاهد وښکولل .

۱۱– دصدراعظم ټاکل . دهغه استعفاءمنل ۰ دصدراعظم په پیشنهاد دوزیرانو ټاکل اود وزیرانو استعفاءمنل .

۱۲– دمشرانوجرگی د غیرانتخابی غړوټاکل اوددغی جرگی دغړوله منځ نه درئیس ټاکل .

۱۳– دقاضی القضات اوستري محکمی دغړوټاکل.

۱٤– دقانون دحکمونوسره سم د قاضیانواوعالیرتبه مامورینو او منصبدارانوټاکل اومتقاعد کول .

۱۵– په بهرنوملکونو کښی دافغانستان دسیاسی نمایندگیو د مشرانوټاکل. په بین المللی موسسو کښی دافغانستان ددائمی نمایندگانوټاکل او د بهرنوملکونو دسیاسی نمایندگانوباور لیك منل.

۱٦– داضطرار دحالت اعلا مول اوختمول .

۱۷– دجزاء کمول اوبښل.

لسمه ماده – سیکه دباچاپه نامه وهله کیږي .

یوولسمه ماده – په خطبو کښی دباچانوم اخستل کیږی .

دوولسمه ماده – نښان دقانون دحکمونوسره سم دباچاله خوا ورکول کیږی . دنښان په ورکړه پوری هیڅ قسم مادی ښیگڼه تړلی نه وی.

دیارلسمه ماده – دباچائی دربارلگښت دباچائی لگښتونودقانون سره سم د دولت په بودجه کښی ټاکل کیږي .

څوارلسمه ماده – په دی فصل کښی چه څومره صلاحیتو نه راغلی دی له هغونه په هغوحدودوکښی دننه استفاده کیږی چه ددی اساسی قانون حکمونو ښودلی دی .

پنځلسمه ماده – باچانه پوښتیدونی دی او لمانځنه ئی واجب ده او دی دباچائی کورنی اودحکومت اوستری محکمی دغړوپه مخکښی دشوری ددواړو جرگودمشترکی غونډی په وړاندی داسی لوړه کوی :

بسم الله الرحمن الرحیم

دلوی خدای په نامه لوړه کوم چه په خپلو ټولو چارو کښی به خدای جل جلاله حاضر گڼم . داسلام دسپیڅلی دین داساسو نوساتنه او داساسی قانون حمایت به کوم . دهیواد د خپلواکی اودسیمی تمامیت ، ددولت قوانین او دخلکو حقونه به ساتم اودلوی خدای له درباره دمرستی په غوښتو به دافغانستان د اساسی قانون دحکمونوسره سم باچاهی کوم او خپل ټول کوښښ به دافغانستان دملت دلوړتیا اوسوکالی په لاره کښی په کاراچوم .

۷– توشیح قوانین واعلام انفاذ آن .

۸– اصدار فرامین تقنینی .

۹– اعطای اعتبارنامه بغرض عقدمعاهدات بین الدول مطابق به احکام قانون .

۱۰– توشیح معاهدات بین الدول.

۱۱– تعیین صدراعظم وقبول استعفای او– تعیین وزراء به پیشنهاد صدر اعظم وقبول استعفای آنها .

۱۲– تعیین اعضای غیرانتخابی مشرانوجرگه و تعیین رئیس جرگهٔ مذکور ازجملهء اعضای آن .

۱۳– تعیین قاضی القضات واعضای ستره محکمه .

۱٤– تعیین و تقاعدقضات وتعیین وتقاعدمامورین و صاحبمنصبان عالی رتبه مطابق به احکام قانون .

۱۵– تعیین سران نمایندگی های سیاسی افغانستان نزددول خارجی . تعیین نمایندگان دایمی افغانستان نزدموسسات بین المللی وقبول اعتماد نامه های نمایندگان سیاسی خارجی.

۱٦– اعلام حالت اضطرار وخاتمه دادن به آن.

۱۷– تخفیف وعفومجازات.

ماده دهم – سکه بنام پادشاه ضرب میشود.

ماده یازدهم – درخطبه ها نام پادشاه ذکر میگردد .

ماده دوازدهم – نشان ازطرف پادشاه مطابق به احکام قانون اعطاء میشود.

اعطای نشان متضمن هیچ نوع امتیازمادی نمیباشد.

ماده سیزدهم – مصارف پادشاهی دربودجه دولت مطابق به قانون مصارف پادشاهی تعیین میگردد.

ماده چاردهم – استفاده ازصلاحیت های مندرج این فصل درداخل حدودی صورت میگیردکه احکام این قانون اساسی تعیین نموده است .

ماده پانزدهم – پادشاه غیر مسئول وواجب الاحترام است وباحضور اعضای خانواده پادشاهی ، حکومت واعضای ستره محکمه دربرابر جلسه مشترك هردوجرگه شوری حلف آتی را بجامی آورد :

بسم الله الرحمن الرحیم

بنام خدای عظیم سوگندیادمیکنم که درکافه اعمال خود خداوند جل جلاله راحاضردانسته ، اساسات دین مقدس اسلام را حمایت ، قانون اساسی رااحترام ، استقلال وطن ، تمامیت ساحه ، قوانین دولت و حقوق مردم راحفاظت کنم . وبا استعانت ازبارگاه پروردگار برطبق احکام قانون اساسی افغانستان پادشاهی نمایم ومساعی خودرا درراه سعادت وترقی ملت افغانستان بکار برم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسمه ماده ــ دافغانستان باچائی ددې اساسي قانون دحکمونو سره سم د اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید په کورنی کښی له یو نه بل ته پاتی کیږي .

اوولسمه ماده ــ که چیری باچا د استعفاء تکل او کاندی نو د ولسی جرگی له مشر، دمشرانو جرگی له مشر، صدراعظم، قاضی القضات او باچائی دربار له وزیر نه جوړ مجلس ته خبر ورکوی بیا په اوو ورځو کښی د ننه د ننه لویه جرگه دائروی او خپله استعفاء پخپله یا ددربار دوزیر په لاس جرگی ته وړاندې کوی . که لویه جرگه تصدیق وکړي چه باچا په خپله خوښه استعفاء کړی ده نو ددغی جرگی د تصدیق له تاریخ نه د باچا استعفاء نافذه گڼل کیږي .

اتلسمه ماده ــ دباچا د استعفاء یا مړینی په وخت کښی باچائی دهغه مشر ځوی ته پاتی کیږی .

که چیرې د باچا په مشر ځوی کښی هغه شرطونه پوره نه وو چه په دې اساسی قانون کښی ښودل شوی دی نو بیا باچائی دهغه دوهم ځوي او همداسی وروسته نورو ځامنو ته پاتی کیږی .

نولسمه ماده ــ که چیرې پاچا مړ یا استعفاء وکړی او دپاچائی په شرطونو برابر ځوی و نه لری نو پاچائی دپاچا په وروڼو کښی ترټولو مشر ورور ته پاتی کیږی .

که چیرې دپاچا په مشر ورور کښی د پاچائی شرطونه پوره نه وی نو ده ته چه کوم یو ورور دعمر په لحاظ زیات نژدې وی پاچائی هغه ته پاتی کیږی او همدغسی تر اخره درومی .

که چیری باچا د پاچائی په شرطونو برابر یو ورور هم و نه لری نو په ځای ناست به ئی د اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید د نارینه اولاده تبره غوره کیږې . په داسی حالت کښی د پاچا انتخاب د لویې جرگی، دستري محکمی له غړو او د حکومت نه دیو جوړ شوي مجلس له خوا کیږی .

که باچا مړ وو نو دا مجلس به د مړینی دورځی له تاریخه په پنځلسو ورځو کښی د ننه او که استعفائی کړې وه نو د نافذ کیدو د تاریخ نه پس په اوو ورځو کښی د ننه د صدراعظم له خوا جوړیږي .

په دې مجلس کښی فیصله د حاضرو غړو د رایو په اکثریت کیږی او فیصله دهغه چا له منښت نه پس چه دپاچا په حیث غوره شوی دی نافذه گڼل کیږی .

دپاچا د مړینی یا د استعفاء د نافذ کیدو له نیټی نه د هغه د جانشین تر غوره کیدو پورې ددربار وزیر دپاچا نائب گڼل کیږي .

شلمه ماده ــ کله چه پاچا د هیواد نه د باندې د سفر تکل وکړی نو یو یا څو کسه د خپل وکیل په توگه ټاکی .

دغه کس یا کسان دپاچا په غیاب کښی دهغه واك اختیار په حدودو کښی دننه چه پاچا ورته ورکړې پاچائی چارې ددې اساسی قانون دحکمونو سره سمی دپاچا په وکالت پرځای کوی .

ماده شانزدهم ــ پادشاهی افغانستان در خانوادهٔ اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید برحسب احکام این قانون اساسی انتقال مینماید .

ماده هفدهم ــ هرگاه پادشاه اراده استعفاء بنماید به مجلس مرکب از رئیس اولسی جرگه، رئیس مشرانو جرگه، صدراعظم قاضی القضات و وزیر دربار پادشاهی اطلاع داده بعد درخلال مدت هفت روز لویه جرگه را دائر میکند و استعفای خود را شخصاً یا توسط وزیر دربار به جرگه مذکور ابلاغ مینماید . درصورتیکه لویه جرگه تصدیق نماید که استعفاء از اراده پادشاه نشأت نموده از تاریخ تصدیق آن استعفای پادشاه نافذ شمرده میشود .

ماده هژدهم ــ درموقع استعفأ یا وفات پادشاه ــ پادشاهی به پسر بزرگش انتقال مییابد .

درصورتیکه پسر بزرك پادشاه واجد شرایط پادشاهی که در این قانون اساسی ذکر گردیده نباشد پادشاهی به پسر دوم او و همچنان الی آخر انتقال میکند .

ماده نزدهم ــ هرگا پادشاه وفات کند یا استعفاء نماید و پسری نداشته باشد که واجد شرایط پادشاهی باشد، پادشاهی به بزرگترین برادر پادشاه انتقال مینماید . درصورتیکه بزرگترین برادر پادشاه واجد شرایط نباشد پادشاهی به برادر یکه از نظر سن میان برادران بلافاصله بعد از او واقع باشد و همچنان الی اخر انتقال می یابد .

درصورتیکه پادشاه برادري نداشته باشد که واجد شرایط پادشاهی باشد جانشین پادشاه از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید انتخاب میگردد . درین حالت انتخاب پادشاه توسط مجلسی مرکب از لویه جرگه، حکومت و اعضای ستره محکمه صورت میگیرد . این مجلس درصورت وفات درخلال مدت پانزده روز از تاریخ وفات و درصورت استعفاء درخلال مدت هفت روز از تاریخ نفاذ آن از طرف صدراعظم دائر میشود . تصمیم این مجلس به اکثریت ارای اعضاي حاضر اتخاذ میگردد و بعد از موافقت شخص که بحیث پادشاه انتخاب شده نافذ شمرده میشود .

از تاریخ وفات پادشاه یا نفاذ استعفای او تا انتخاب جانشین پادشاه، وزیر دربار نائب پادشاه شناخته میشود .

ماده بیستم ــ هنگامیکه پادشاه اراده سفر بخارج مملکت بنماید یك یا چند نفر را بحیث وکیل خود تعیین میکند . شخص یا اشخاص مذکور درغیاب پادشاه بوکالت از او امور پادشاهی را درحدود صلاحتیی که از طرف پادشاه به او داده میشود برطبق احکام این قانون اساسی اجرا مینماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه کسان دوکیل په توگه نه شي ټاکل کيدی :

۱ـ صدراعظم .

۲ـ داولسی جرگی مشر .

۳ـ دمشرانو جرگی مشر .

٤ـ قاضی القضات .

یوویشتمه ماده ـ کله چه باچا مړ شي او دغه په ځای ناست لا دخپل عمر شل کاله پوره کړی نه وی نو ترڅو پوري چه دغه عمر ته رسیږی ملکه دباچائی چارو نیابت په غاړه اخلی . که چیري ملکه نه وی نو هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښی یادشوی دی داعلیحضرت محمد نادرشاه شهید د نارینه اولادله ټبره یو کس د پاچا دنائب په توگه غوره کوی .

دوه ویشتمه ماده ـ کله چه باچا استعفاء وکړی او دغه پرځای ناست دخپل عمر شل کاله نه وی پوره کړی نو ترڅو پوری چه دی دغه عمر ته رسیږی هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښی یادشوی دی داعلیحضرت محمد نادرشاه شهید د نارینه اولادله ټبره یو کس دباچا د نائب په توگه غوره کوی .

درویشتمه ماده ـ دباچا نائب او وکیل باید هغه شرطونه ولری چه په اتمه ماده کښی راغلی دی .

د باچا نائب باچائی چاری ددې اساسی قانون د حکمونو سره سمی پرځای کوی .

که دباچا نیابت دملکی په غاړه وی ملکه دهغه صلاحیت نه چه دنهمی مادې په دوهمه فقره کښی یادشوی دی دحکومت په مشوره استفاده کوی .

د باچا نائب چه څو پوری دا عهده په غاړه اری په بل شغل بانديې بوختيدلی نه شي .

هغه څوک چه ددی اساسی قانون دیوویشتمی او دوه ویشتمی مادی دحکمونو له مخه دباچا دنائب په توگه ټاکل کیږي هیڅکله دافغانستان دباچا په توگه انتخابيدلی نه شي .

دباچائی دنیابت په دوره کښی ددې اساسی قانون دباچا دفصل هغه مادی چه پرځای ناست پوری تعلق لری تعدیل کیدلی نه شي .

څلیرویشتمه ماده ـ دباچا ځوی ، لور ، ورور ، خور او ددوی ښځی او مېړونه او ځامن او لوڼی او دباچا تره او دتره ځامن باچائی کورنی ده د دولت په رسمی تشریفاتو کښی باچائی کورنی په باچا او ملکه پسی جوخت ځای نیسی .

دباچائی کورنی لگښت دباچائی لگښتونو په بودجه کښی ټاکل کیږی .

لقبونه یوازې دباچائی کورنی دپاره دی او دقانون دحکمونو سره سم ټاکل کیږی .

دباچائی کورنی غړی په سیاسی گوندونو کښی گډون نه کوی او دغه وظیفې په غاړه نه اخلی :

۱ـ صدارت عظمی او وزارت .

۲ـ دشوری غړیتوب .

۳ـ دستری محکمی غړیتوب .

اشخاص ذیل بحیث وکیل تعیین نمیشوند :

۱ـ صدراعظم .

۲ـ رئیس اولسی جرگه .

۳ـ رئیس مشرانو جرگه .

٤ـ قاضی القضات .

ماده بیست ویکم ـ هرگاه پادشاه وفات کند وجانشین او سن بیست را تکمیل نکرده باشد تا موقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند ملکه نیابت پادشاه را به عهده میگیرد . درصورتیکه ملکه وجود نداشته باشد مجلسیکه در ماده (نزدهم) ذکر گردید شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بحیث نائب پادشاه انتخاب میکنند .

ماده بیست ودوم ـ هرگاه پادشاه استعفاء نماید و جانشین او سن بیست را تکمل نکرده باشد تا موقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند مجلسیکه در ماده نزدهم ذکر گردیده شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بحیث پادشاه انتخاب مینماید .

ماده بیست وسوم ـ نائب ووکیل پادشاه باید واجد شرایط مندرج ماده هشتم باشد .

نائب پادشاه امور پادشاهی را برطبق احکام این قانون اساسی اجرا میکند .

در صورتیکه ملکه نیابت پادشاه را بعهده داشته باشد از صلاحیت مندرج فقره دوم ماده نهم به مشوره حکومت استفاده میکند .

نائب پادشاه نمیتواند در مدت تصدی این عهده به مشاغل دیگر اشتغال ورزد .

شخصیکه برحسب احکام مواد بیست ویکم و بیست ودوم این قانون اساسی به صفت نائب پادشاه تعیین میگردد هیچگاه بحیث پادشاه افغانستان انتخاب نمیشود .

در دوره نیابت پادشاهی مواد مربوط به جانشین فصل پادشاه این قانون اساسی تعدیل نمیشود .

ماده بیست وچارم ـ پسر ودختر و برادر وخواهر پادشاه وازواج وزوجات وابناء وبنات شان وعم وابنای عم پادشاه خانواده پادشاهی را تشکیل میدهند .

در تشریفات رسمی دولت خانواده پادشاهی بعد از پادشاه وملکه اخذ موقع مینماید .

مصارف خانواده پادشاهی در بودجه مصارف پادشاهی تعیین میشود .

القاب مختص به خانواده پادشاهی میباشد و مطابق به احکام قانون تعیین میگردد .

اعضای خانواده پادشاهی در احزاب سیاسی شمولیت نمیورزند و وظایف آتی را احراز نمیکنند :

۱ـ صدارت عظمی و وزارت .

۲ـ عضویت شوری .

۳ـ عضویت ستره محکمه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د باچاهی کورنی غړی خپل حیثیت د باچاهی کورنی د غړی په صفت ترڅو چه ژوندی وی ساتی.

دریم فصل

د خلکو اساسی حقونه

او وظیفی

پنځه ویشتمه ماده – دافغانستان ټول خلك بی له هیڅ قسم تبعیض او امتیازه د قانون په وړاندی یوشان حقونه او وظیفی لری.

شپږویشتمه ماده – آزادی دانسان خدای ورکړی حق دی.

دا حق بی د نورو له آزادی او عمومی ښیګڼو نه چه قانون ښودلی دی نوری پولی نه لری.

دانسان آزادی او کرامت د بلوسی نه په امن دی او بیلتون نه قبلوی.

هیڅ کړه جرم نه ګڼل کیږی مګر هغه چه د یرداسی قانون په موجب جرم وبلل شی چه د دغی کار له کولو نه مخکښی نافذشوی وی.

هیڅوا ته سزا نه شی ورکول کیدی مګر هغه چه یوی واکمنی محکمی پری دښکاره او حضوری محاکمی نه پس حکم صادر کړی وی.

هیڅوا ته جزا نه شی ورکول کیدی مګر دهغه قانون د حکمه سره سم چه د دغه تهمتی کار له کولو نه رومبی نافذ شوی وی.

هیڅوك بی د قانون له حکمه تعقیب کیدلی یا نیول کیدلی نه شی

هیڅوك توقیف کیدلی نه شی مګر د واکمنی محکمی د حکم او د قانون د حکمو نو سره سم.

دغاړی خلاصون اصلی حالت دی – څو پوری چه تورن د محکمی له خوا په قطعی پریکړه محکوم علیه نه شی بیګناه ګڼل کیږی.

جرم د هرچا خپل ځانی شی دی د تورن تعقیب – نیول – توقیف او سزا ورکول بل هیچا ته نه ور ځیږی.

دانسان کړول جواز نه لری. هیڅوك نشی کولی چه حتی له چا نه د حقایقو د څرګندولو په غرض هم هغه وکړوی او یا یی د کړولو امر ورکړی که څه هم دغه سړی د تعقیب لاندی وی یا نیول شوی یا توقیف شوی یا پری د سزا حکم ختلی وی.

له انسانی کرامت نه مخالفه سزا تیا کل جواز نلری.

هغه اظهار چه له تورن یا بل سړی نه په اکراه واخستی شی اتبار نه لری.

په جرم باندی اقرار کول هغه اعتراف ته وائی چه تورن ئی په روغ عقل او په خپله خوښه د هغه جرم په کولو باندی چه د قانون له مخه په ده پوری تړل شوی دی وی واکمنی محکمی په وړاندی وکړی.

هرڅوك حق لری چه د هغه تور د لری کولو په غرض چه د قانون له مخه پری تړل شوی وی د ځان د دفاع د پاره وکیل ونیسی.

دیو چا پوروړی کیدل د پوروړی د آزادی د سلبیدو یا کمیدو سبب کیدی نه شی.

د پور ویستلو لاری چاری د قانون له خوا ښودل کیږی.

هر افغان حق لری چه د خپل دولت د سیمی هر ځای ته لاړ شی او هلته استوګنه غوره کړی مګر بی له هغو ځایو څخه چه قانون منع کړی وی. همدا رنګه هر افغان حق لری د قانون د حکمو نو سره سم

اعضای خانواده پادشاهی حیثیت خود را بصفت عضو خانواده پادشاهی مادام الحیات حفظ میکنند.

فصل سوم

حقوق و وظائف اساسی مردم

ماده بیست و پنجم تمام مردم افغانستان بدون تبعیض و امتیاز در برابر قانون حقوق و وظائف مساوی دارند.

ماده بیست و ششم آزادی حق طبیعی انسان است. این حق جز آزادی دیگران و منافع عامه که توسط قانون تنظیم میگردد حدودی ندارد.

آزادی و کرامت انسان از تعرض مصون است و انفکاك نمی پذیرد. دولت به احترام و حمایت آزادی و کرامت انسان مکلف میباشد.

هیچ عملی جرم شمرده نمیشود مگر به موجب قانونیکه قبل از ارتکاب آن نافذ گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان مجازات نمود مگر بر طبق حکم محکمه باصلاحیت که بعد از محاکمه علنی و حضوری صادر گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان مجازات نمود مگر مطابق به احکام قانونیکه قبل از ارتکاب فعل مورد اتهام نافذ گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان تعقیب یا گرفتار نمود مگر بر طبق احکام قانون.

هیچکس را نمیتوان توقیف نمود مگر بر طبق حکم محکمه باصلاحیت و مطابق به احکام قانون.

برائت ذمهٔ حالت اصلی است. متهم تا وقتیکه به حکم قطعی محکمه محکوم علیه قرار نگیرد بیگناه شناخته میشود.

جرم یك امر شخصی است. تعقیب، گرفتاری یا توقیف متهم و تطبیق جزاء براو به شخص دیگری سرایت نمیکند.

تعذیب انسان جواز ندارد. هیچکس نمیتواند حتی به مقصد کشف حقایق از شخص دیگر، اگرچه آن شخص تحت تعقیب، گرفتاری یا توقیف و یا محکوم به جزاء باشد به تعذیب او اقدام کند یا امر دهد.

تعیین جزائیکه مخالف کرامت انسانی باشد جواز ندارد.

اظهاریکه از متهم یا شخص دیگر بوسیله اکراه بدست آورده شود اعتبار ندارد.

اقرار بجرم عبارتست از اعترافی که متهم برضای کامل در حالت صحت عقل به ارتکاب جرمیکه قانوناً باو نسبت داده شده در حضور محکمه باصلاحیت مینماید.

هر شخص حق دارد برای دفع اتهامی که قانوناً باو متوجه شده وکیل مدافع تعیین کند.

مدیون بودن یك شخص در برابر شخص دیگر موجب سلب یا محدود شدن آزادی مدیون شده نمیتواند. طرز و وسائل تحصیل دین توسط قانون تنظیم میگردد.

هر افغان حق دارد در هر نقطه از ساحه دولت خود سفر نماید و مسکن اختیار کند مگر در مناطقیکه قانون ممنوع قرار داده است. همچنین هر افغان حق دارد مطابق به احکام قانون

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغانستان نه دباندې سفر وکړي او بيرته افغانستان ته راشي.

هيڅ افغان په افغانستان کښې دننه او د افغانستان نه د باندې په ښړلو محکومولی نه شی.

اووه ويشتمه ماده— هيڅ افغان ديوجرم په تور بهرنی دولت ته سپارل کيدې نه شی.

اته ويشتمه ماده— دهرچا تا تو بی دبلوسی نه په امن دی — هيڅوك حتی دولت هم داوسيدونکی داجازې يا ديوې واکمنی محکمی له حکمه پرته او بی ذهغو حالاتو او لاروچارو نه چه په قانون کښی څرګندې شوې دې د چا تاتوبی ته ننو تلی او هغه لټولی نه شی.

دڅرګند جرم په وخت کښی مسئول مامور ديو چا تاتوبی ته بی دهغه يا دمحکمی له مخکنی اجازې څخه پخپل مسئوليت ننوتی شی او هغه لټولی شی خو دغه مامور په دی مکلف دې چه دور ننوتلو يا لټولو نه پس دقانون دخوا په ښودلی موده کښی دننه دمحکمی فيصله لاس ته راوړي.

نه ويشتمه ماده— ملکيت دبلوسی نه په امن دې.

دهيچا ملکيت دقانون دحکم او ديوې واکمنی محکمی دفيصلی نه پرته مصارده کيدې نه شی.

ديوچا دملکيت استملاك يوازې دعمومی ښيګړو دپاره دعادلانه پيشکی په بدل کښی دقانون دحکمونو سره سم جواز لری.

هيڅوك بی له قانونه دملکيت له اخيستو او تصرف څخه منع کيداې نښی. دملکيت داستعمال لاره دعامو ښيګڼو دتاءمين لپاره دقانون له پلوه تنظيم او ښودل کيږي.

دځانی شتمنی پلټنه او دهغی اعلان يوازې دقانون په حکم کيداې شی.

د باندينی دولتونه او اتباع په افغانستان کښی دعقاری مالونو دملکيت حق نلري. دبهرنو ملکونو په سياسی نمايندګيو باندې دبالمثل چال چلند په اساس او په هغو بين المللی موءسسو باندې چه افغانستان پکښی غړيتوب لري دحکومت په خوښه عقاری مالونه پلورل کيداې شی.

ديرشمه ماده — د هرچا دمخابری ازادی او پټوالی که په ليك وي کـه په تيلګراف که په تيلفون او که په بله وسيله وې دبلوسی نه په امن دې.

دولت دچا د مخابرې دلټون حق نلري مګر ديوې واکمنی محکمی د فيصلی او دقانون دحکمونو سره سم.

په سملاسی حالاتو کښی چه قانون ښودلی دې مسئول مامور بی له دې چه ړومبی دمحکمی نه اجازه واخلی په خپل مسئوليت کولی شی چه مخابرې ولټوي. دغه مامور په دې مکلف دې چه د پلټنې څخه وروسته په هغه موده کښی چه قانون ښودلی ده د محکمی فيصله حاصله کاندې.

يو ديرشمه ماده — دفکر او بيان ازادې دبلوسی نه په امن ده.

هر افغان حق لری چه دقانون دحکمونو سره سم په وينا ليکنه، تصوير او يا داسی نورو وسيلو خپل فکر څرګند کړی.

هر افغان حق لری چه مطالب دقانون د حکمونه سره سم بی

بخارج افغانستان سفر نمايد و به آن عودت کند.

هيچ افغان به تبعيد درداخل افغانستان وخارج از افغانستان محکوم نميشود.

ماده بيست و هفتم — هيچ افغان به علت اتهام به يك جرم به دولت خارجی سپرده نميشود.

ماده بيست و هشتم — مسکن شخص از تعرض مصون است. هيچکس به شمول دولت نميتواند بدون اجازه ساکن يا حکم محکمه با صلاحيت و بغير از حالات و طرزيکه در قانون تصريح شده به مسکن کسی داخل شود يا انرا تفتيش نمايد.

درموارد جرم مشهود مامور مسئول ميتواند به مسکن شخص بدون اجازه او ويا اجازهٔ قبلی محکمه به مسئوليت خود داخل شود يا انرا تفتيش کند. مامور مذکور مکلف است بعد از دخول يا اجرای تفتيش درخلال مدتيکه قانون تعيين ميکند فيصلهٔ محکمه را حاصل نمايد.

ماده بيست و نهم — ملکيت از تعرض مصون است.

ملکيت هيچ شخص بدون حکم قانون وفيصلهء محکمه با صلاحيت مصادره نميشود.

استملاك ملکيت شخص تنها به مقصد تاءمين منافع عامه، در بدل تعويض قبلی وعادلانه بموجب احکام قانون مجاز ميباشد.

هيچکس از کسب ملکيت و تصرف دران منع نميشود مگر درحدود قانون. طرز استعمال ملکيت بمنظور تاءمين منافع عامه توسط قانون تنظيم و رهنمونی ميشود.

تفتيش و اعلان دارائی شخص تنها بحکم قانون صورت ميگرد.

دول و اتباع خارجی در افغانستان حق ملکيت اموال عقاری ندارند. فروش عقار به نمايندگی هاي سياسی دول خارجی براساس رويه باالمثل و به موسسات بين المالی ايکه دولت افغانستان عضو آن باشد بعد از موافقهٔ حکومت مجاز ميباشد.

ماده سيم — ازادی و محرميت مخابرات اشخاص چه بصورت مکتوب باشد و چه بوسيلهٔ تلفون و تلگراف ويا وسائل ديگر از تعرض مصون است.

دولت حق تفتيش مخابرات اشخاص را ندارد مگر به موجب فيصله محکمهٔ با صلاحيت و مطابق به احکام قانون.

درحالات عاجل — که در قانون تعريف ميگردد مامور مسئول ميتواند بدون اجازهٔ قبلی محکمه بمسئوليت خود به تفتيش مخابرات اقدام کند. مامور مذکور مکلف است بعد از اجرای تفتيش در خلال مدتيکه قانون تعيين ميکند فيصلهٔ محکمه را حاصل نمايد.

ماده سی و يکم — آزادې فکر و بيان از تعرض مصون است.

هر افغان حق دارد فکر خود را بوسيله گفتار، نوشته، تصوير يا امثال آن مطابق باحکام قانون اظهار کند.

هر افغان حق دارد مطابق با حکام قانون به طبع و نشر مطالب

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې چه لومړۍ ئې دولتي مقامونو ته وښيئ چاپ او نشر کاندې.

دعمومي چاپخانود تاسيس اود مطبوعاتو خپرولو اجازه او امتياز دقانون دحکمونوسره سم يوازې د افغانستان اتباعو او دولت ته ورکول کيږي.

دراډيو او ټيلويژن ، د عامو خپرونکو کارځيو تاسيس او چلول يوازې په دولت پورې اړه لري.

دوه ديرشمه ماده—دافغانستان اتباع حق لري چه دروا اوسوله ناکو مقصدونو دپوره کولو دپاره دقانون دحکمونوسره سم ددولت د مخکني اجازې نه پرته بې وسلې تولنه وکاندې.

دافغانستان اتباع حق لري چه دمادي يا معنوي مقصدونو دپوره کولو پاره دقانون دحکمونوسره سم ټولنې جوړې کړي.

دافغانستان اتباع حق لري چه دقانون په حکمونو برابر سياسي گوندونه جوړ کړي خو په دې شرطچه :

۱/دگوند هدف۔فعاليت اوهغه مفکورې چه دگوندونو تشکيلات پرې بناء شوي وي ددې اساسي قانون له ارزښتونوسره تناقض ونه لري.

۲/دگوند تشکيلات او مالي درکونه په ډاګه وي.

هغه گوندچه دقانون په حکم برابر جوړشوي وي د قانوني موجباتو اوسترې محکمې له حکمه پرته رنگيدی نه شي.

درې ديرشمه ماده—هرچا ته چه داداري له پلوه بې موجبه تاوان واوړې د تاوان د اخيستلو حق لري او کولی شي چه د تاوان اخيستو د پاره په محکمه کښې دعوې راولاړه کړي.

دولت دهغو حالاتو نه پرته چه قانون ئې څرگندوي بې دواکمنې محکمې له حکمه دخپلو حقونو دتحصيل اقدام نشي کولی.

څلور ديرشمه ماده— تعليم د افغانستان د ټولو وگړو حق دی او د افغانستان ددولت او اتباعو له خوا وړيا برابريږي.

په دې برخه کښې ددولت هدف يوې د اسې مرحلې ته رسيدل دي چه دافغانستان د ټولو وگړودپاره پکښې دقانون د حکمونوسره سم دروزنې اوښوونې مناسبې آسانتيا وې راغونډې شي.

دولت مکلف دې چه په ټول افغانستان کې د پوهنې دمتوازن تعميم لپاره موثر پروگرام وضع او تطبيق کړي.

دښوونې اوروزنې لارښودنه اوڅارنه د دولت وظيفه ده.

لومړنی ښودنې دټولو ماشومانو دپاره په هغو ځايونو کښې چه وسيلې ئې ددولت له خوا برابرې شوې وې حتمي دې.

دلوړ او عمومي تعليم دموء سسو جوړول او چلول يوازې ددولت حق او وظيفه ده. د دې نه وراخوا دافغانستان اتباع حق لري چه اختصاصي يا دليک لوست دښودود پاره ښوونځي جوړ کړي. ددا سې ښوونځيو دجوړونې شرطونه ، تعليمي نصاب او پکښې دزده کړې شرايط دقانون له پلوه ښودل کيږي.

حکومت کولی شي چه دقانون د حکمونوسره سم خارجي کسانو ته د خصوصي ښوونځيو دجوړولو اجازه

بدون ارائه قبلی آن به مقامات دولتی بپردازد

اجازه و امتیاز تأسیس مطابع عمومی و نشر مطبوعات تنها با تباع و دولت افغانستان مطابق با حکام قانون داده میشود.

تاسیس و تدویر دستگاه عامه فرستندهٔ رادیوو تلویزیون مختص بدولت است.

ماده سی و دوم—اتباع افغانستان حق دارند برای تأمین مقاصد جایز وصلح امیز بدون حمل سلاح مطابق به احکام قانون بدون اجازه قبلی دولت اجتماع نمایند.

اتباع افغانستان حق دارند بمنظور تأمین مقاصد مادی یا معنوی مطابق به احکام قانون جمعیت ها تاسیس نمایند.

اتباع افغانستان حق دارند مطابق به احکام قانون احزاب سیاسی تشکیل دهند مشروط بر اینکه :

۱/هدف و فعالیت حزب و مفکوره هائیکه تشکیلات احزاب روی آن بناء شده مناقض ارزش های مندرج این قانون اساسی نباشد.

۲/تشکیلات و منابع مالی حزب علنی باشد.

حزبیکه مطابق به احکام قانون تشکیل می یابد بدون موجبات قانونی و حکم ستره محکمه منحل نمیشود

ماده سی و سوم—هرشخص که از اداره بدون موجب متضرر شود مستحق جبران خساره میباشد و میتواند برای حصول آن در محکمه دعوی اقامه کند.

دولت نمیتواند بجز در حالاتیکه قانون تصریح میکند بدون حکم محکمه با صلاحیت به تحصیل حقوق خود اقدام کند.

ماده سی و چهارم—تعلیم حق تمام افراد افغانستان است و بصورت مجانی ازطرف دولت و اتباع افغانستان فراهم میشود.

هدف دولت دراین ساحه رسیدن به مرحله ایست که در آن تسهیلات مناسب تعلیم و تربیه برای همه افراد افغانستان مطابق به احکام قانون فراهم گردد.

دولت مکلف است برای تعمیم متوازن معارف در تمام افغانستان پروگرام موثری وضع و تطبیق نماید.

رهنمونی و نظارت تعلیم و تربیه وظیفهٔ دولت است.

تعلیمات ابتدائی برای تمام اطفال در نقاطی که وسائل آن ازطرف دولت تهیه شده حتمی میباشد.

تأسیس و اداره موءسسات تعلیم عالی و عمومی تنها حق و وظیفهٔ دولت است. د رخارج این ساحه اتباع افغانستان حق دارند مکاتب اختصاصی و سواد آموزی تأسیس نمایند.

شروط تأسیس ، نصاب تعلیم و شرایط تحصیل درچنین مکاتب توسط قانون تنظیم میگردد.

حکومت میتواند مطابق به احکام قانون باشخاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړي . دداسې ښوونځيونه يوازې خارجي کسان فايده اخستلی شي .

پنځه ديرشمه ماده – دولت موظف دی چه دملي ژبې پښتو دانکشاف اوتقويې دپاره موثرپروگرام جوړاوتطبيق کړي .

شپږديرشمه ماده – دولت موظف دی چه ترخپله وسه ټولوافغانانو لپاره په متوازن ډول دناروغيودمخنيوي اوعلاج وسيلې برابرې کړي . په دې برخه کښې ددولت هدف يو داسې پړاوته رسيدل دی چه دروغتيا مناسبې اسانې پکښې دافغانستان دټولووگروددپاره برابرې شي .

اووه ديرشمه ماده – کار دافغان حق اود غاړې فرض دی چه دکولو وس ئې لري .

دکار د تنظيم دپاره چه کوم قوانين جوړيږي دهغولوی هدف يوې داسې مرحلې ته رسيدل دي چه دکاريګرو دبيلوبيلو ډلوحقونه اوښيګړې پکښې خوندي شي . دکار مناسب حالات رابيدا شي اودکاريګراوکارفرمايانوترمنځ روابط په عادلانه اوپرمخ تللي ډول تينګ شي .

دافغانستان اتباع داهليت له مخې اودقانون دحکمونو سره سم ددولت دخدمت دپاره منل کيږي .

دکاراوکسب غوره کول په هغوشرطونوکښې دننه چه قانون ټاکلي دي آزاد دی .

بيګار که د دولت دپاره هم وی نارواده. دبيګار بنديزدهغو قوانينودعملي کولو په لاره کښې چه دعمومي ښيګړو په نيت د يوځائي کار دسمښت دپاره جوړيږي کوم خنډ نه راپورته کوي .

اته ديرشمه ماده – هرافغان مکلف دی چه دولت ته ماليه اومحصول ورکړي . هيڅ قسم ماليه اومحصول بې دقانون له حکمه نه شي ټول کيدی . دماليې اومحصول اندازه اودورکولو لارې چارې يې داجتماعي عدالت سره سم دقانون له خوا ښودل کيږي . دا حکم په خارجي اشخاصو باندې هم چليږي .

نه ديرشمه ماده – دهيواد څخه دفاع دافغانستان د ټولواتباعو سپيڅلې وظيفه ده . دافغانستان ټول اتباع دقانون دحکمونوسره سم دعسکرې خدمت په کولو مکلف دی .

څلويښتمه ماده – د اساسي قانون په حکمونوسم چليدل ، دپاچاسره وفادارې اودهغه درناوې کول ، قوانينوته غاړه ايښودل ، دعمومي نظم اوامن خيال لرل ، دهيواددښيګنوساتل اوپه ملي ژوندکښې ګډون کول دافغانستان دټولوخلکووظيفه ده .

څلورم فصل

شورى

يوڅلويښتمه ماده – شورى دافغانستان دخلکو د ارادې څرګندويه ده اود ټول ملت نمايندګي کوي .

خارجی اجازه تأسیس مکاتب خصوصی بدهد . ازاین مکاتب تنها اشخاص خارجی میتوانند استفاده کنند .

ماده سی وپنجم – دولت موظف است پروگرام موثری برای انکشاف وتقویه زبان ملی پښتووضع وتطبیق کند .

ماده سی وششم – دولت موظف است درحدود توان خود وسائل وقایه ازامراض وعلاج آنرا بصورت متوازن برای همه افغانها تهیه کند. هدف دولت درین ساحه رسیدن به مرحله ایست که درآن تسهیلات صحی مناسب برای تمام افراد افغانستان فراهم گردد .

ماده سی وهفتم – کارحق وفریضهٔ هرافغانیست که قدرت اجرای آنرا داشته باشد .

هدف عمده قوانینی که برای تنظیم کاروضع میگردد رسیدن بمرحله ایست که در آن حقوق ومنافع اصناف کارگران حمایت شود. شرایط مساعد کارفراهم گردد، روابط بین کارگران وکارفرمایان بصورت عادلانه ومترقی تنظیم یابد.

اتباع افغانستان به اساس اهلیت وبموجب احکام قانون بخدمت دولت پذیرفته میشوند .

انتخاب شغل وحرفه درداخل شرایطیکه قانون تعیین مینماید آزاد میباشد .

تحمیل کاراجباری اگرچه برای دولت باشد جواز ندارد تحریم کاراجباری مانع تطبیق قوانینی نمیشود که بمنظور تنظیم فعالیت دسته جمعی برای تأمین منافع عامه وضع میگردد.

ماده سی وهشتم – هرافغان مکلف است به دولت مالیه ومحصول تادیه کند هیچ نوع محصول ومالیه بدون حکم قانون وضع نمیشود .

اندازه مالیه ومحصول وطرز تادیهٔ آن بارعایت عدالت اجتماعی توسط قانون تعیین میگردد . این حکم درمورد اشخاص خارجی نیزتطبیق میشود .

ماده سی ونهم – دفاع ازوطن وظیفه مقدس تمام اتباع افغانستان است کافه اتباع افغانستان به اجرای خدمت عسکری مطابق به احکام قانون مکلف میباشند .

ماده چهلم – پیروی ازاحکام قانون اساسی ، وفاداری واحترام به پادشاه ، اطاعت به قوانین ، رعایت نظم وامن عامه ، صیانت منافع وطن واشتراک درحیات ملی وظیفه تمام مردم افغانستان میباشد .

فصل چهارم

شورى

ماده چهل ویکم – شورى افغانستان مظهراراده مردم آنست وازقاطبهٔ ملت نمایندگی می کند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان خلك دشوری له لار دی مملکت په سیاسی ژوند کښی برخه اخلی .

دشوری هرغړی که څه هم له یوی تاکلی سیمی څخه غوره شوی دراپی دخرگندولو په وخت کی د افغانستان عامی ښیگڼی په نظر کښی نیسی .

دوه‌څلویښتمه‌ماده‌ـ شوری دوی ټولنی لري : اولسی جرگه اومشرانو جرگه .

دری‌څلویښتمه‌ماده‌ـ دولسی جرگی غړي دآزادو ـ عامو ، پټو او سماسمو انتخاباتو په ذریعه د قانون د حکمونو سره سم دافغانستان دخلکو له‌خوا غوره کیږي .

ددی مقصدد پاره افغانستان په انتخابی ونډو نوویشل کیږي .

دونډو نوشمار او سیمه دقانون له‌مخه ټاکل کیږی .

دهرونډ نه یووکیل غوره کیږی .

دوکالت دپاره هرملاتړ لی چه په‌خپل ونډ کښی دقانون دحکمونو سره سم ترټولو زیاتی رائی وگټی وکیل بلل کیږي .

څلورڅلویښتمه‌ماده‌ـ داولسی جرگی غړی د څلور وکلونو دپاره چه‌یوه تقنینی دوره‌ده غوره کیږی .

که‌چیری‌شوری ددی اساسی قانون دحکمونو سره سم رنګه شی نوـ نوي اولسی جرگه دیوی تقنینی دوري دپاره غوره کیږي ـ خو دپای ته‌رسیدلو نیټه به‌ئی په داسی ډول ټیاریږی چه‌وروسته اولسی جرگه جوخته په‌هغه نیټه پرانستله شی چه په نهه پنځوسمه ماده کښی ټاکل‌شوي ده .

پنځه‌څلویښتمه‌ماده‌ـ دمشرانو جرگی غړی په‌دي طریقه ټاکلی کیږی اوغوره کیږي : ـ

۱ـ دریمه برخه غړی دپوهو او ازمیښتوالو کسانو له منځه دباچا له‌خوا دپنځو کلونو دپاره ټاکل کیږي .

۲ـ پاتی دوه برخي غړی په‌دی‌شان غوره کیږي : ـ

الف ـ دهرولایت جرگه‌دخپلو غړو له‌منځه یوتن ددری کلونو دپاره دمشرانو جرگی په‌غړیتوب غوره کوی .

ب ـ دهر ولایت استوگنی دآزادو ـ عامو ـ پټو او سماسمو انتخاباتو په لاریو کس دڅلورو کلونو دپاره دمشرانو جرگی په‌غړیتوب غوره کوی .

شپږڅلویښتمه‌ماده‌ـ دانتخابوونکو شرطونه دانتخاباتو په قانون کښی ښودل کیږی .

هغه کسان چه دشوری په‌غړیتوب ټاکل کیږی یاغوره کیږی په کاردي چه‌دانتخابوونکو په‌شرطونو سربیره دغه صفتونه هم ولري : ـ

۱ـ دشوری په‌غړیتوب باندې دټاکل کیدو ویاغوره کیدونه رومبی یی لزتر لزه لس کاله پخوا دافغانستان ددولت تابعیت حاصل کړی وي .

۲ـ ددې اساسی قانون دنافذ کیدونه وروسته دمحکمی له‌خوا دسیاسی حقونو څخه په‌محرومی محکوم‌شوی نه‌وی .

۳ـ په لیك لوست به‌پوهیږی .

مردم افغانستان به توسط شوری در حیات سیاسی مملکت سهم میگیرند . هر عضوشوری در حالیکه‌ازیک حوزه معین انتخاب شده در موقع اظهار رای مصالح عمومی افغانستان را مدار قضاوت خود قرارمیدهد .

مادهٔ‌چهل‌ودوم شوری دارای دو مجلس میباشد : اولسی جرگه ومشرانوجرگه .

مادهٔ‌چهل‌وسوم اعضای ولسی جرگه‌توسط انتخابات آزاد ـ عمومی ـ سری و مستقیم مطابق با حکام قانون از طرف مردم افغانستان انتخاب میشود . افغانستان باین منظور به‌حوزه‌های انتخابی تقسیم میگردد . تعداد وساحه‌حوزه‌ها توسط قانون تعیین میشود . ازهرحوزه یك نفروکیل انتخاب میگردد . داوطلبی که درحوزه خودمطابق باحکام قانون رای بیشتر حاصل میکند وکیل شناخته میشود .

مادهٔ‌چهل‌وچهارم اعضای ولسی جرگه‌برای مدت‌چهارسال که‌یك دوره‌تقنینیه‌است انتخاب‌میشوند هرگاه‌شوری مطابق به‌احکام این قانون اساسی منحل شود ولسی جرگه‌جدید برای یك دوره تقنینیه انتخاب میگردد . ولی تاریخ ختم آن طوري تنظیم می‌شود که جرگه ما بعد بتاریخیکه در ماده‌ء پنجاونهم تثبیت گردیده افتتاح شود .

مادهٔ‌چهل‌وپنجم اعضای مشرانوجرگه‌به‌ترتیب ذیل تعیین‌وانتخاب میشود :

۱ـ یك ثلث اعضاء ازجمله افرادخبیرو باتجربه برای‌مدت پنج سال ازطرف پادشاه تعیین‌میشود .

۲ ـ دو ثلث دیگراعضاء بر حسب آتی انتخاب میشوند :

الف ـ هرجرگه‌ولایت یکنفرازجمله اعضای خود رابرای مدت سه‌سال بعضویت مشرانوجرگه انتخاب میکنند .

ب ـ ساکنین هرولایت یکنفر را ازطریق انتخابات ـ آزاد عمومی ـ سری و مستقیم برای‌مدت‌چارسال بعضویت‌مشرانو جرگه انتخاب میکنند .

مادهٔ‌چهل‌وششم شرایط انتخاب کنندگان درقانون انتخابات تعیین میگردد . اشخاصیکه بعضویت شوری‌تعیین یاانتخاب‌میشوند بایدعلاوه‌برتکمیل شرایط انتخاب‌کنندگان واجداوصاف ذیل باشند :

۱ ـ اقلاء ده‌سال‌قبل ازتاریخ تعیین یا انتخاب تابعیت دولت افغانستان را کسب کرده باشند .

۲ ـ بعد ازنفاذ این‌قانون اساسی از طرف محکمه بحرمان ازحقوق سیاسی محکوم نشده باشند .

۳ ـ خواندن ونوشتن بدانند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ـ دولسی جرگې غړو به د انتخاب په وخت کښې دخپل عمر پینځویشتم او دمشرانو جرگې غړو به د تاکل کیدو په وخت کښې دخپل عمردیرشم کال پوره کړی وي.

اووه څلویښتمه ماده ـ دحکومت مشر او غړي قاضیان ـ د اردو منصبداران او افراد . مامورین او نور اداري کارکوونکی دخپلو وظیفو دچلولو په وخت کښې دشوری په غړیتوب تاکل کیدي یاغوره کیدی نه شي .

اته څلویښتمه ماده ـ هیڅوک په یو وخت کښې ددواړو جرگو غړی کیدی نشي .

نه څلویښتمه ماده ـ ددې اساسي قانون دحکمونو له رعایت سره انتخابات دقانون دحکمونو سره سم کیږي .

داولسی جرگې دتقنیني دورې په وروستو دوو کلونو کښې دانتخاباتو دقانون دتعدیل پیشنهاد دهیڅ یوې جرگې دکار په فهرست کښې نه شي داخلیدی.

پنځوسمه ماده ـ دهرې جرگې دغړیتوب وثیقې په هم هغه جرگه کښې دکره کتنې لاندې نیول کیږي .

دوثیقو دکره کتنې لارې چارې دهرې جرگې دداخلی وظیفو په اصولو کښې ښودل کیږي .

یو پنځوسمه ماده ـ دشوری هیڅ یو غړی دهغې نظرئې له کبله چه دخپلې وظیفې دپرځای کولو په وخت کښې ئې د ننه په شوری کښې یادباندې ښکاره کوي دعدلی تعقیب لاندې نه راځی

که چیرې دشوری په یوغړي باندې یو جرم تورپورې شی نومسئول مامور ددغې پیښې خبرهغې جرگې ته ورکوي چه دی پکښې غړیتوب لري او پس له هغه چه د جرگې دوه برخې غړي اجازه ورکاندی تورن دعدلی تعقیب لاندې راځی .

جرگه کولی شي چه خپله اجازه ددوو برخو غړو په اکثریت بیرته واخلي .

دښکاره جرم په باب مسئول مامور کولی شي چه تورن بې دهغه جرگې داجازې نه چه دی ئې غړی دی دتعقیب لاندې راولي او وئې نیسی که چیرې عدلی تعقیب دقانون له مخې دتوقیف غوښتنه کوله.

نومسئول مامور مکلف دي چه سملاسي هغې جرگې ته خبر ورکړي چه دی ئې غړي دي اوکه نوموړې جرگه اجازه ورکړي نو تورن توقیف کیدلی شي.

که چیرې تور په داسې وخت کښې پیښ شي چه جرگه خوره شوې وي نو دتوقیف اجازه دجرگې له اداري هیئت نه غوښتل کیږي او دهیئت فیصله دجرگې لومړي راتلونکې غونډې ته دپریکړې دپاره وړاندې کیږي.

دوه پنځوسمه ماده ـ دشورې غړي په بله چاره بوختیدلاي نه شي.

کرهنه او نورې آزادې چارې ددې حکم لاندې نه راځي .

درې پنځوسمه ماده ـ دشورې دغړو دپاره دقانون دحکم سره سم مناسب معاش تاکل کیږي.

٤ ـ اعضای ولسی جرگه باید سن بیست وپنج را درموقع انتخاب واعضای مشرانو جرگه سن سی را درموقع تعیین یا انتخاب تکمیل کرده باشند .

ماده چهل وهفتم رئیس واعضای حکومت ، قضات ، صاحبمنصبان وافراد اردو ، مامورین ودیگر کارکنان اداری نمیتوانند درهنگام تصدی وظیفه بعضویت شوری تعیین یا انتخاب شوند .

ماده چهل وهشتم هیچکس نمیتواند دریک وقت عضو هردو جرگه باشد.

ماده چهل ونهم بارعایت احکام این قانون اساسی انتخابات مطابق به احکام قانون صورت می پزیرد .

پیشنهاد تعدیل قانون انتخابات در دوسال اخیر دوره تقنینیه ولسی جرگه درفهرست کار هیچ یك ازدو جرگه داخل شده نمیتواند .

ماده پنجاهم وثایق عضویت درهرجرگه توسط خود جرگه تدقیق میگردد.

طرز تدقیق وثایق دراصول وظایف داخلی هرجرگه تعیین میشود .

ماده پنجاه ویکم هیچ عضو شوری به علت رای یا نظریه ایکه هنگام اجرای وظیفه درداخل شوری یاخارج ازآن ابراز میدارد مورد تعقیب عدلی قرار نمیگیرد .

هرگاه یك عضو شوری به جرمی متهم شود ـ مامور مسئول ازموضوع به جرگه ایکه متهم عضو آنست اطلاع میدهد وبعد ازآنکه جرگه مذکور باکثریت دوثلث اعضاء اجازه بدهد متهم تحت تعقیب عدلی قرار میگیرد ، جرگه میتواند اجازه خودرا با اکثریت دوثلث اعضاء مسترد نماید .

در موارد جرم مشهود مامور مسئول میتواند متهم را بدون اجازه جرگه ایکه اوعضو آن میباشد تحت تعقیب عدلی قرار دهد وگرفتار نماید .

هرگاه تعقیب عدلی قانوناً توقیف را ایجاب کند مامور مسئول مکلف است موضوع را بلافاصله باطلاع جرگه مربوطه برساند ودرصورتیکه جرگه مذکور اجازه بدهد متهم توقیف شده میتواند. درصورتیکه اتهام درهنگام تعطیل جرگه صورت بگیرد اجازه توقیف ازهیئت اداری جرگه حاصل میگردد. فیصلهٔ هیئت به نخستین جلسهٔ آینده جرگه جهت اخذ تصمیم ارائه میشود .

ماده پنجاه ودوم اعضای شوری نمیتوانند بشغل دیگری اشتغال ورزند.

این حکم شامل زراعت ودیگر مشاغل آزاد نمیباشد .

ماده پنجاه وسوم برای اعضای شوری معاش مناسب مطابق باحکام قانون تعیین میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورپنځوسمه مادهـ دشورئ هریوغړی حق لری چه پخپله جرگه کښې دهغه موضوع په باب چه خبرې پرې روانی وې خپله نظریه دداخلی "وظایفو په اصولو برابره ښکاره کړي .

پنځه پنځوسمه مادهـ دواړه جرگې په یووخت کښې بیلی بیلی غونډې کوي.

مشرانو جرگه کولی شی چه ددولتی بود جې د پیشنهاد دکتنی دپاره داولسی جرگې درخصتۍ پـه موده کښې خپله فوق العاده غونډه وکاندی.

کله چه تقنینی دوره یا کلنۍ غونډه دباچا لـه پلوه پـرانستله کیږی دواړه جرگې شریکه غونډه کوی.

شپږ پنځوسمه مادهـ حکومت کولی شی چه دهرې یـوی جرگې پـه غونډه کښې شریك شی .

هره جرگه کولی شی چه خپلی غونډې ته صدراعظم یا دحکومت غړی راوغواړي.

اوه پنځوسمه مادهـ ددواړو جرگو مباحثه به ښکاره وي مگر هله نه!چه دحکومت مشر، دجـرگې مشر یالږ تر لږه دجرگې لس تنه غړي داغوښتنه وکړی چه جرگه دې پټه وشی او جرگه داغوښتنه ومنی ـ جرگـــه کولی شــی چـــه ددوه برخـــوغړو په اکثریت هغه مباحثه چه پټه شروع شوې وی بیرته ښکاره کـانـدې.

دهرې جرگې د مباحثې جریان به ثبتیږی.

هیڅوك په سرزورۍ د شورۍ دیره ځای ته ننوتلای نه شی او که څوك ددې حکم مخالفت وکړې دقانون د حکمونـو له مخه سزاور کوله شی.

اته پنځوسمه مادهـ بی لـه هغو حالاتو چه حکم ئی پـه دې اساسی قانون کښې ښرگند ذکر دې دهری جرگې فیصله دحاضرو غړو درایو په اکثریت کیږي.

نهه پنځوسمه مادهـ هره جرگه په هر کال کښی یو ه عادي غونډه کوي چه دمیزان په دوه ویشتمه نیټه شروع کیږي. دکـلنیو غونډو شمار دقانون له پلوه زیاتید لی شی او په دې صورت کښې دغونډې د شروع نیټه او دغونـډې موده دقـانون لـه خوا ښو دله کیږي.

دهرې جرگې دکار موده په کال کښې اووه میاشتې ده.

دکار دغوښتنې په صورت کښې هره جرگه کولی شی چه دا موده نوره هم اوږده کړی.

درخصتۍ په وخت کښې دباچا په امر، دحکومت یاد دواړو جرگو څخه دیوی دمشر یا دیوې جرگې د پنځمې برخې غړو په غوښتنه دشوری فوق العاده غونډه دائریدلی شی.

فوق العاده غونډه دهغه باچائی فرمان په ذریعه ختمیږي چه ددواړو جرگو دمشرانو سره له سلانه وروسته را و وځی.

شپیتمه مادهـ دمشرانو جرگې مشر دغه جرگې دغړو له منځه د با چا لـه خوا ټاکل کیږي.

اولسی جرگه دخپلو غړو له منځه یو کس دمشر پـه توگه

ماده پنجاو چهارم هرعضو شوری حق دارد درجرگهٔ مربوطه خـود درموضوع موردمباحثه نظریهٔ خودرا مطابق به اصول وظایف داخلی اظهار کند .

ماده پنجاه و پنجمـ هردوجرگه در وقت واحـد بصورت جداگانه اجلاس میکنند.

مشرانو جرگه میتواند برای مطالعه طرح بودجهٔ دولت در مدت تعطیل اولسی جرگه جلسه فوق العاده خود رادایر کند.

درموقعیکه دوره تقنینیه یا اجلاس سالانه ازطرف پادشاه افتتاح میگردد جلسه مشترك هر دوجرگه دائر میشود.

ماده پنجاه و ششمـ حکومت میتواند درجلسات هریك از دو جـرگه اشتراك ورزد.

هرجرگه میتواند حضور رئیس یا اعضای حکومت را در جلسهٔ خود مطالبه کند.

ماده پنجاه و هفتمـ مباحثه جلسات هردو جرگه علنی میباشد. مگراینکه رئیس حکومت ـ رئیس جرگه یا اقلاً ده نفراز اعضأ سری بودن انرادرخواست نماید وجرگه این درخواست را بپذیرد جرگه میتواند باکثریت دوثلث اعضأ مباحثه ایراکه بطور سری صورت گرفته دوباره علنی بسازد.

جریان مباحثه هردوجرگه ثبت میگردد.

هیچکس نمیتواند عنفاً به مقر شوری داخل شود. متخلفین مطابق به احکام قانون مجازات میشود.

ماده پنجاه و هشتمـ جز در مواردیکه حکم آن صریحاً در این قانون اساسی ذکـر گردیده تصمیم هرجـرگـه باکثریت آراءی اعضای حاضر اتخاذ میگردد.

ماده پنجاه و نهمـ هرجرگه در هرسال یك اجلاس عادی دائر میکنند که بتاریخ بیست ودوم میزان آغاز میگردد تعداد اجـلاس سالانـه توسط قانون تزئید شده میتواند. درینصورت تاریخ آغاز اجـلاس ومدت آن توسط قانون تنظیم میگردد .

مدت کـار هرجرگه درهرسال هفت ماه است. درصورت ایجاب کار هرجرگه میتواند این مدت را تمدید نماید.

درهنگام تعطیل بامر پادشاه ، بدرخواست حکومت یارئیس یکی ازدوجرگه یا یك خمس از اعضای آن اجلاس فوق العاده شوری دائر میشود.

جلسه فوق العاده توسط فرمان پادشاهی کـه بعد از مشوره باروسای د و جرگه صدور می یابد ختم میگردد .

ماده شصتمـ رئیس مشرانو جرگه از بین اعضای آن ازطرف پادشاه تعیین میشود.

ولسی جرگه از بین اعضای خود یکنفر را بحیث رئیس انتخاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوره کوی ــ هره جرگه دخپلوغړولـه منځه دمشرلومړی نائب، یودوهم نائب، یومنشي او یودمنشي نائب غوره کوی.

دغه پورتني کسان دجرگې اداري هیئت دی. دولسي جرگې اداري هیئت دتقنیني دورې په اول سر کښې غوره کیږی دمشرانوجرگې دمشرنائبان، منشي اونائب منشي دهر کال دغوندو په سر کښې دیو کال دپاره غوره کیږي.

دهرې جرگې مشردجرگې مباحثه اداره کوی اودجرگې پـه دیره ځای کښې دنظم او قلارۍ ساتلو دپاره ضروری انتظام کوي.

دمشرنـورې وظیفې دداخلي وظیفو پـه اصولو کښې ښودل کیږی.

دمشرپه غیاب کښې اول نـائب او که هغه نـه وی دوهم نائب دمشروظیفه چلوي.

دهرې جرگې منشي دجرگې مباحثې ثبتوی او دجرگې ددارالانشاء دچارو انتظام کوی.

دمنشي په غیاب کښې نائب دهغه وظیفه چلوی.

یوشپیتمه ماده ــ هره جرگه دبحث لاندې موضوعاتو دپراخې اوکره کتنې دپـاره دداخلي وظیفو داصولو پـه حکمونو برابر تولکې جوړوی.

دوه شپیتمه ماده ـ هـره جرگـه دخپلو داخلي وظـا یفـو اصـول جـوړ وی.

درې شپیتمه ماده ــ شوری دباچا په امر ما تیدلی شی. په یوسل او یویشتمه مـاده کښې دبیان شوی حالت لـه مخه دشوری مـاتیدل هرومرو دی.

دشورې په ماتیدو کښې دمشرانو جرگې غیر انتخابی غړی هم شامل دي.

څلورشپیتمه ماده ــ شوری دافغانستان دحیاتي چارو دتنظیم دپاره ددی اساسي قانون پـه حکمونو برابر قوانین جوړوی. هیـڅ قانون نه شـي کـولی چـه داسـلام دسپیڅلی دین له اساسونو اودنورو هغوارزښتونو مناقض وي چه پـه دی اساسي قانون کښې راغلی دي.

دبین الدول معاهدو تصدیقول، خـارج ته دافغانستان داردو دټولګو لیږل ـ دپیسوخپرولو او پور اخستلو اجازه ورکول اوداسې امتیازونـه ورکول چه په ملي اقتصاد کښې اهمیت لري او انحصار هم پکښې شامل دي دشوری په واك اختیار کښې دی. هغه امتیـازات چـه ورکـول ئې دشوری پـه صلاحیت کې دی دقانون له پلوه ښودل کیږي.

پنځه شپیتمه ماده ـ حکومت اولسي جرگې ته مسئول دی.

شپږشپیتمه ماده ــ دولسي جـرگې غړی کولی شی چه دحکومت نه څرگند تیاوغواړی. دحکومت دورکړې څرگندتیا په باب مباحثه دجرگې په فیصله پورې اړه لری.

اووه شپیتمه ماده ـ دشوری غړې کولی شی چه دصدراعظم یا وزیرانو څخه په ټاکلو موضوع گانو کښې پوښتنې وکړی.

میکند. هرجرگه از بین اعضای خود یکنفر نائب اول رئیس یك نفر نائب دوم رئیس یکنفر منشي ویك نفر نائب منشي انتخاب میکند.

اشخاص فوق هیئت اداری جرگه را تشکیل میدهند.

هیئت اداری اولـسی جرگه در آغاز دوره‌ء تقنینیه انتخاب میشود. نـائبان رئیس، منشي و نـائب منشي مشرانو جرگه در آغاز اجـلاس سالانـه بـرای مـدت یك سال انتخاب میگردد.

رئیس هر جرگـه مباحثه جرگـه مـذکور را اداره مینماید. وبرای برقراری نظم وامنیت در مقرجرگه تدابیر لازم اتخاذ میکند. سائر وظایف رئیس دراصول وظائف داخلی تعیین میگردد. درغیاب رئیس نائب اول ودرغیاب نائب اول نائب دوم وظیفه رئیس را اجراء میکند.

منشي هرجـرگـه مباحثات انرا ثبت میکند و امـور دارالانشاء جرگه راسرپرستی مینماید. درغیاب منشي نائب وظیفه او را اجراء میکند.

ماده شصت و یکم ــ هرجرگه برای مطالعهٔ دقیق ومفصل موضوعات مورد بحث بـرطبق احـکام اصول وظائف داخلی، انجمن هـا تعیین مینماید.

ماده شصت ودوم ــ هـرجـرگـه اصول وظـائف داخلی خود را وضع مینماید.

ماده شصت وسوم ــ شوری میتواند به امرپادشاه منحل شود. انحلال شوری درحـالت منـدرج مـاده یـکصدو بیست و یـکم حتمی است.

انحلال شوری شامل اعضای غیرانتخابی مشرانو جـرگه نیز میباشد.

ماده شصت وچارم ـ شوری برای تنظیم امورحیاتـی افغانستان مطابق به احکام این قانون اساسی قوانین وضع میکند. هیچ قـانون نمیتواند مناقض اساسات دین مقدس اسلام و دیگر ارزش هـای مندرج این قانون اساسی باشد.

تصدیق معاهدات بین الدول، فرستادن قطعات اردوی افغانستان بخارج، اعطای امتیـازات دارای اهمیت در اقتصاد ملی بشمول انحصار، اجازهٔ نشرپول واخذ قرضه ازصلاحیت شوری میباشد. امتیازاتیکه اعطای آن ازصلاحیت شوری میباشد توسط قانون تعیین میگردد.

ماده شصت و پنجم ـ حکومت نزد اولسی جرگه مسئول میباشد.

ماده شصت و ششم ـ اعضای اولسی جـرگـه میتوانـند از حـکومت استیضاح نمایند. مباحثه در مورد توضیحی کـه از طرف حکومت داده میشود به تصمیم جرگه منوط میباشد.

ماده شصت و هفتم ـ اعضای شوری میتوانند ازصدراعظم یا وزراء در موضوعات معین سوال بنماید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه چه پوښتنه شوې وې هغوی د خولې یا لیکلی جواب په ورکولو مکلف دی ـ دا جواب د بحث لاندې نه شی راتلای.

اته شپیتمه ماده ـ اولسی جرگه واك لری چه د خپلو دریمه برخه غړو په پیشنهاد د حکومت د چارو او اداری ډاجراآتو د کتنی او څیړنی دپاره د څیړنی ټولگی وټاکی.

د څیړونکی ټولگی جوړیدنه او دهغه تگ لار د داخلی وظیفو په اصولو کښی ښودل کیږی.

نه شپیتمه ماده ـ دهغو حالاتو په پرته چه په دې اساسی قانون کښی دهغو دپاره دعمل خاصی لارې چارې ښودلی شوې دې قانون هغی مصوبې ته واتیچه د واړو جرگو په گډه منلی وې او باچا ښکوللی وې.

په کومه برخه کښی چه داسی مصوبه نه وې هلته قانون داسلامی شریعت دحنفی فقهی حکمونو ته وایی.

اویاومه ماده ـ دقانون جوړولو پیشنهاد دحکومت یا دشروې د غړو له خوا کیږی او دقضائی چارو دسمون په برخه کښی دسترې محکمی له خوا هم کیدې شی.

یو اویاومه ماده ـ دقانون جوړولو پیشنهاد د حکومت یا سترې محکمی له خوا په دواړو جرگو کی هرې یوې ته وړاندې کیدی شی

دوه اویاومه ماده ـ که چیرې دقانون د وضع کولو پیشنهاد د دواړو جرگو نه دیوې جرگی دغړ و له خوا وشی او دهمدغی جرگی لس تنه غړې یی مرسته وکړی نو پس له هغه دکار په فهرست کښی نیول کیږی.

که چیرې دقانون جوړولو په پیشنهاد کښی د نوې بودجی یاددولت په عایداتو کښی دکمی راوستلو سپارښتنه شوې وې نو په دې شرط دکار په فهرست کښی راتلای شی چه دپیشنهاد په متن کښی ددغه تاوان دپوره کولو لارې چارې ښودل شوی وې .

دسترې محکمی له خوا دقانون جوړولو پیشنهاد ددې حکم لاندې نه راځی .

دری اویاومه ماده ـ کله چه دقانون جوړولو پیشنهاد د یوې جرگی دکار په فهرست کښی واخستی شی نو لومړې خپلی جرگه گی ته سپارل کیږی او پس له هغه چه جرگه گی پرې خپله نظریه څرگنده کړې دغه پیشنهاد او دجرگه گی نظریه دجرگی په وړاندې لوستل کیږې او مباحثه پرې کیږې ـ وروسی دهرې مادې په باب رایی غوښتل کیږې او بیا پیشنهاد په دوهم وار لوسته شی او په یوځائې ډول دهغه دمنلو یا نه منلو په باب رائی اخستلی کیږې .

څلور اویاومه ماده ـ که چرې دیوی جرگی تصویب دبلی جرگی له پلوه و نه منل شی نو ددغه اختلاف دلرې کولو دپاره دقانون په حکمونو سم ددواړو جرگو دغړو نه په برابر شمیر یو گډ هیئت جوړیږې ـ دهیئت فیصله د باچا له ښکولو وروسته نافذه گڼل کیږې.

خو که دغه هیئت و نه کولای شو چه اختلاف لرې کړې

اشخاصیکه از آنها سوال به عمل آمده مکلف اند جواب شفوی یا تحریری بدهند. این جواب مورد مباحثه قرار نمی . گیرد

مادهٔ شصت وهشتم ـ و لسی جرگه صلاحیت دارد به پیشنهاد یك ثلث از اعضای خود جهت تحقیق ومطالعه اعمال حکومت و اجراآت اداره انجمن تحقیق تعیین نماید.

ترکیب و طرز العمل انجمن تحقیق در اصول وظائف داخلی تثبیت میگردد.

ماهٔ دوشصت ونهم ـ باستثنای حالاتیکه برای آن طرزعمل خاصی درین قانون اساسی تصریح گردیده. قانون عبارتست از مصوبه مرافق هردوجرگه که به توشیح پادشاه رسیده باشد. در ساحه ایکه چنین مصوبه موجود نباشد عبارتست از احکام فقه حنفی شریعت اسلام.

ماده هفتادم ـ پیشنهاد وضع قانون ازطرف حکومت یا اعضای شوری ودرساحه تنظیم امورقضائی از طرف ستره محکمه صورت گرفته میتواند. پیشنهاد وضع قانون درمورد بودجه وامور مالی تنها ازطرف حکومت صورت میگیرد .

ماده هفتادویکم ـ پیشنهاد وضع قانون ازطرف حکومت یا ستره محکمه به هر یك ازدوجرگه تقدیم شده میتواند.

ماده هفتادودوم ـ هرگاه پیشنهاد وضع قانون ازطرف اعضای یکی ازدوجرگه صورت بگیرد بعد از تائید ده نفر از اعضای جرگه ایکه پیشنهاد به آن ارائه شده در فهرست کار داخل میگردد.

هرگاه پیشنهاد وضع قانون حاوی تکلیف جدید یا تنقیص درعایدات دولت باشد بشرطی درفهرست کار داخل میشود که در متن پیشنهاد مدرك جبران ، پیش بینی شده باشد این حکم برپیشنهاد وضع قانون ازطرف ستره محکمه تطبیق نمیشود.

ماده هفتادوسوم ـ وقتی پیشنهاد وضع قانون درفهرست کار یکی از دوجرگه داخل گردید نخست به انجمن مربوط محول میگردد وبعد ازآنکه انجمن نظرخود رادربارهٔ آن ابراز کرد طرح قانون با نظریه انجمن درجرگهٔ قرائت شده بحث روی آن صورت میگیرد. بعد در مورد هرماده راءی گرفته میشود وسپس طرح باردوم قرائت شده دربارهٔ رد یا تصویب آن بصورت یك کل راءی گرفته میشود.

ماده هفتادوچارم ـ هرگاه تصویب یك جرگه ازطرف جرگه دیگر ردشود برای حل اختلاف هیئت مختلط به تعداد مساوی از اعضای هردوجرگه مطابق به احکام قانون دائر میگردد .

فیصله هیئت بعد از توشیخ پادشاه نافذ شمرده میشود. درصورتیکه هیئت مختلط نتواند اختلاف نظر را رفع کند تصویب ردشده بحساب میرود وهرگاه تصویب از

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو تصویب نامنلی بلل کیږي او که چیرې داسې وې چه تصویب دولسی جرگې له خواشوې وې نو دولسی جرگې نوې تقنینی دوره کولی شی چه هغه دغږ ودرا یو په اکثریت بیا ومنی . دا تصویب بی له دې چه دمشرانو جرگې ته وړاندې شی دپاچا په پښکوللو نافذ گڼل کیږي.

که چیرې ددواړو جرگو ترمنځ اختلاف دمالی قوا نینو دپیشنهاد په سروی نو که گډ هیئت ددغه اختلاف په لرې کولو بریالی نشی اولسی جرگه کولی شی چه دغه پیشنهاد پخپله راتلونکی غونډه کښې دغږ ودرا یو په اکثریت بیا ومنی پیشنهاد بی له دې چه دمشرانو جرگې ته وښودل شی دپاچا په پښکوللو نافذ گڼل کیږي .

پنځه اویاومه ماده ـ ددولت بودجه دمشرانو جرگې له لارې د دغې جرگې دمشورتی نظریې سره یوځای اولسی جرگې ته وړاندې کیږي ـ دجرگې مشر بودجه اودمشرانو جرگې نظریات خپلې جرگې ته سپاری ، پس له هغه وربانــدې په اولسی جرگه کښې غور او فیصله کیږي.

د افیصله بی له دې چه دمشرانو جرگې ته وښودې شی دپاچا په پښکوللو نافذه گڼل کیږي .

دحکومت دانکشافی پلان په باب داولسی جرگې خبرې اترې هم ددې حکم لاندې راځی .

کله که دځینو سببو نو له کبله دبودجې تصویب دنوی مالی کال دشروع کیدو نه مخکښی و نه شو نو دکالنی بودجې تر تصویب پورې دزاړه کال دبودجې په شان چلند کیږي .

حکومت په دې مکلف دې چه دبودجې د پیشنهاد وړاندې کولو نه از ترلږه یو میاشت مخکښې د تیر کال دبودجې غوڅ پریکړې حساب اولسی جرگې ته وړاندې کړی.

شپږاویاومه ماده ـ که چیرې دمشرانو جرگه د ولسی جرگې دیوې مصوبې په باب د رسیدو نه وروسته په شپږو میاشتو کښې خپله فیصله ونکړی نو دغه مصوبه منل شوې گڼل کیږی .

د رخصت دوره د دغې مودې په حساب کې نه راځی .

اووه اویاومه ماده ـ د شورى د رخصت یا انحلال په وخت کښې حکومت کولی شی چه دڅلور شپیتمې مادې داولی فقری په ساحه کښې دعاجلو چارو په لارې کولو دپاره تقنینی فرمانونه وباسی . دا فرمانونه دپاچا له پښکوللو وروسته دقانون حکم اخلی .

په کاردې چه د غه فرمانونو نه دشورا دلومړنی غونډې له تاریخ نه په دیرشو ورځو کښې دننه شورى ته وړاندې شی او که شورائی و نه منی نو بیا اعتبار نه لري .

پنځم فصل

لویه جرگه

اته اویاومه ماده ـ لویه جرگه دشوری له غړو او ولایاتو د جرگو له مشرانو څخه جوړیږی.

طرف ولسی جرگه بعمل آمده باشد دوره تقنینیه جدید ولسی جرگه میتواند آنرا با کثریت آرای اعضاء تصویب کند این تصویب بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود.

هرگاه اختلاف دوجرگه درمورد طرح قوانین مالی باشد درصورتیکه هیئت مختلط به حل آن موفق نشود ولسی جرگه میتواند در اجلاس ما بعد طرح مذکور را با کثریت ارای اعضاء تصویب نماید. طرح بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه قانون شمرده میشود.

ماده هفتادوپنجم ـ بودجه دولت ازطریق مشرانو جرگه وتوام با نظریه مشورتی آن به ولسی جرگه تقدیم میشود. رئیس ولسی جرگه بودجه ونظریات مشرانو جرگه را به انجمن مربوط تفویض میکند. بعد بودجه با نظریات انجمن مربوط در ولسی جرگه مطالعه میشود ودربارهٔ آن تصمیم اتخاذ میگردد. این تصمیم بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود. این حکم درمورد مذاکرات ولسی جرگه راجع به پلان انکشافی حکومت نیز تطبیق مــی گــردد .

هرگاه نظر به عللی تصویب بودجه قبل ازآغاز سال مالی صورت نگیرد تا تصویب بودجهٔ سال جدید بودجهٔ سال گذشته تطبیق میشود .

حکومت مکلف است اقلاً یکماه قبل از تقدیم طرح بودجه حساب قطعی بودجه یک سال قبل را به ولسی جرگه تقدیم کند.

ماده هفتادوششم ـ هرگاه مشرانو جرگه فیصلهٔ خودرا درمورد مصوبه ولسی جرگه درخلال مدت شش ماه ازتاریخ وصول آن صادر نکند مصوبه مذکور قبول شده به شمار میرود. درسنجش این مدت دوره تعطیل بحساب گرفته نمیشود .

ماده هفتادوهفتم ـ درهنگام تعطیل یا انحلال شوری حکومت میتواند درساحه مذکور فقره اول ماده شصت وچارم برای تنظیم امور عاجل فرامین تقنینی ترتیب کند. این فرامین بعد از توشیح پادشاه حکم قانون را حائز میشود.

فرامین تقنینی باید درخلال مدت سی روز از تاریخ انعقاد نخستین جلسه شوری به شوری تقدیم گردد ودر صورتیکه ازطرف شوری رد شود ازاعتبار ساقط میگردد .

فصل پنجم

لویه جرگه

مـاده هـفتادوهـشتم ـ لویه جرگه مرکب است از اعضای شوری وروسای جرگه های ولایات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشوری دماتید وپه حالت کښې دهغې غړي دلویې جرگې د غړو په توگه خپل حیثیت دنوی‌شوری تر دا ټریدو پوری ساتي.

نه‌اویاومه‌ماده - دنولسمې، یوویشتمې اودوه‌ویشتمې مادی د حکمونو درعایت‌سره لویه جرگه په پاچائي فرمان دا ټربزی.

اتیاومه‌ماده - چه لویه جرگه روانه وی په غړوئي دیوپنځوسمې مادی حکم چلیږی.

یواتیاومه‌ماده - دلویې جرگې مباحثه به ښکاره وي مگر هله‌نچه حکومت یاد جرگې شل تنه غړی وغواړی چه جرگه دی پټه وی اولویه جرگه دا غوښتنه ومنی.

دوه‌اتیاومه‌ماده - دولسی جرگې مشراود هغه په غیاب کښې دمشرانو جرگې مشر دلویې جرگې ریاست په‌غاړه لري.

لویه‌جرگه په لومړی غونډه کښې د خپلو غړو له منځه یو کس دمنشي په توگه ټاکی.

دری‌اتیاومه‌ماده - دهغه حالت نه پرته چه په دی اساسی قانون کښې څرگند یادشوی‌دی دلویې جرگې فیصله د حاضرو غړو درایو په‌اکثریت کیږی.

ددی‌اساسی قانون‌دحکمونودرعایت سره‌دلویې جرگې تگ‌لار دقانون له خوا ښودل کیږی.

څلور اتیاومه ماده - لویه جرگه هغه واك اختیار لری چه په دی اساسی قانون کښې ټاکل شوی دی.

شپږم فصل

حکومت

پنځه اتیاومه ماده - دافغانستان حکومت له صدراعظم اووزیرانو څخه جوړدي. صدراعظم دحکومت‌مشراووزیران ئي غړي دی.

دوزیرانوشمیراودهغوی‌وظیفی په‌قانون کی ښودل کیږی.

شپږاتیاومه‌ماده - هرهغه څوك چه‌ددې اساسی قانون دحکمونو له مخه‌داولسی جرگې په‌غړیتوب‌باندې دغوره کیدو ډ پاره جوگه‌وي هغه دحکومت‌دِمشریاغړي په‌توگه‌ټاکل کیدې‌شی.

دحکومت مشربه افغان زیږیدلی وی.

دحکومت مشراوغړي ئې دشوری له غړواوله‌شوری نه بهرټاکل کیدې شی.

دشوري هرغړي چه دحکومت دمشریاغړي په توگه وټاکل شي په شوری کښې خپله چوکی‌له لاسه ورکوی.

اووه‌اتیاومه‌ماده - صدراعظم اووزیران دخپلو وظیفوچلولو په موده کښې په نوروچارونه شي بوختیدلی.

اته‌اتیاومه‌ماده - دحکومت‌دمشراوغړودپاره‌مناسب‌معاش دقانون له مخه ټاکل کیږی.

درحالت‌انحلال شوری اعضای آن حیثیت خودرابه صفت اعضاي لویه جرگه تادایرشدن شوری جدید حفظ میکنند.

ماده‌هفتادونهم - بارعایت‌احکام موادنزدهم، بیست‌ویکم‌وبیست‌ودوم لویه‌جرگه‌توسط فرمان پادشاه دائرمیشود.

ماده هشتادم - درهنگام دائربودن‌لویه جرگه‌حکم مادهٔ پنجاه ویکم درمورد اعضای آن تطبیق میگردد.

ماده‌هشتادویکم - مباحثهٔ لویه جرگه‌علنی میباشد مگراینکه حکومت یا بیست نفر ازاعضاء سری بودن‌آنرادرخواست نماید ولویه جرگه‌این درخواست را بپذیرد.

ماده‌هشتادودوم - رئیس ولسی‌جرگه ودرغیاب اورئیس مشرانو جرگه ازجلسات لویه‌جرگه ریاست میکند.

لویه جرگه دراولین جلسه یك نفررااز بین اعضاي خود بحیث منشی انتخاب میکند.

ماده‌هشتادوسوم - جزدرموارد یکه‌حکم آن صریحاً دراین قانون اساسی ذکرگردیده تصمیم لویه جرگه باکثریت آرای اعضای حاضر اتخاذ میگردد.

بارعایت‌احکام این‌قانون‌اساسی، طرزالعمل لویه‌جرگه توسط قانون تنظیم میشود.

ماده‌هشتادوچهارم - لویه جرگه دارای صلاحیت هائی میباشدکه درین قانون اساسی تعیین گردیده است.

فصل‌ششم

حکومت

ماده هشتادوپنجم - حکومت‌افغانستان‌متشکل‌است‌ازصدراعظم ووزراء. صدراعظم‌رئیس‌ووزراء اعضاي حکومت میباشند.

تعدادوزراء ووظائف شان‌توسط قانون تنظیم میگردد.

ماده هشتادوششم - هرشخصیکه برطبق‌احکام این‌قانون اساسی اهلیت‌انتخاب شدن‌را به‌عضویت‌اولسی جرگه‌دارا باشد میتواند بحیث رئیس یاعضوحکومت‌تعیین‌شود.

رئیس‌حکومت‌باید‌افغان تولدشده‌باشد. رئیس واعضای حکومت‌میتوانند ازاعضای شوری یاخارج‌ازان‌تعیین‌شوند.

هرعضوشوری که‌بحیث‌رئیس یاعضوحکومت‌تعیین‌شودعضویت خودرادرشوری ازدست میدهد.

ماده هشتادوهفتم - صدراعظم‌ووزراء نمیتوانند‌درمدت‌تصدی وظیفه‌به‌مشاغل دیگر اشتغال ورزند.

ماده‌هشتادوهشتم - برای رئیس‌واعضای حکومت معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه‌اتیاومه‌ماده— حکومت دهغه چا له خواچه دبا چا له پلوه دصدراعظم په توګه موظف شوې وي جوړيږي.

دحکومت غړي‌اوتګ لاره دصدراعظم له خواا ولسی جرګی ته وړاندې کیږي اوجرګه دمباحثی نه پس په حکومت باندې دباور په باب خپله فیصله کوي.

دباوردرائی دورکولو په حال کښی دحکومت دمشراو غړودتیا کلوپه باب باچائی فرمان راوځی. وروسی صدرعظم دخپل حکومت تګ لاره دمشرانو جرګی ته وړاندې کوي.

نوی‌یمه‌ماده— کله که حکومت دصدراعظم دمړینی یاا ستعفا له کبله په داسی وخت کښی له منځه لاړشی چه‌شورې ماته وې نو په باچائی فرمان نوې حکومت جوړيږي.

دنوې تقنیني دورې په لومړې سرکښی صدرا عظم دخپل حکومت تګ لاره اودحکومت غړي‌اولسی جرګی ته وروپیژنی اودباوردرایی غوښتنه کوي.

یونوی‌یمه‌ماده— حکومت په دی حالتونوکښی له‌منځه ځی:—

۱/چه صدراعظم استعفاءوکړي یاومړي.

۲/چه اولسی جرګه‌دحکومت نه خپل باوربیرته واخلی

۳/چه دحکومت په‌مشریادحکومت په‌اکثروغړوباندې ددری نوې یمی مادې دحکم سره‌سم دملی خیانت تورپورې‌شی .

٤/چه شورې‌ماته شی .

٥/چه دشورې تقنیني دوره‌سرته ورسیږي.

په‌وروستودووحالتونوکښی حکومت‌جوخت د نوې ا ولسی جرګی دلومړی‌غونډې‌سره‌سم له‌منځه‌ځی .

داستعغا په صورت کښی حکومت هلته له‌منځه‌ځی چه‌پاچائی استعفاءومنی .

چه‌صدراعظم ومري نودوزیرانوله ډلی نه‌یووزیر دباچا په‌امردصدراعظم وظیفه دنوې‌حکومت‌ترجوړیدو پورې په غاړه اخلی. په‌هغه‌صورت کښی چه حکومت د درې نوې یمی مادې دحکم‌سره‌سم دملی خیانت په تورله منځه لاړشی نوهرڅوك چه‌دباچا له‌پلوه‌دصدراعظم په‌توګه‌وټاکل شی هغه دنوموړې تورپه‌باب دلوئی جرګی دفیصلی نه‌پس دولسی جرګی ترلومړي‌غونډې‌پورې‌دباوردرائی حاصولونه مخکښی د صدراعظم وظیفی پرځا ې کوې . په نورو حالتونوکښی له‌منځه‌تللی حکومت دنوی حکومت ترجوړیدو پورې خپل کارجارې ساتی .

دوه‌نوې‌یمه‌ماده— له حکومت نه‌دباوربیرته‌اخیستو رایه بایدڅرګنده اوسماسمه‌وې‌دارایه‌دهغوحکومتونوپه‌باب‌چه‌ددې اساسی قانون له نافذکیدووروسته‌دلومړیودوه تقنیني دوروپه‌موده کې منځ ته راځی‌درایو ددوه‌ثلثوپه‌اکثریت‌اودوروسی‌حکومتونوپه باب د اولسی جرګې دغړودرایوپه‌اکثریت‌صادریږی .

دری‌نوی‌یمه‌ماده— که‌چیرې له‌دریمی برخی نه د ولسی جرګی زیات غړي دملی خیانت په‌تور دصدراعظم یادحکومت دټولو یا زیاتوغړو د محاکمه کیدوغوښتنه‌وکړي‌اوولسی جرګه داغوښتنه‌ددوو برخوغړودرایوپه‌اکثریت ومنی نو حکومت له منځه ځی اولویه جرګه دڅیړونکی هیئت دټاکلودپاره جوړیږي . که چیرې لوئی جرګی دهمیت دراپورله کتنی

ماده هشتادونهم— حکومت توسط شخصیکه ازطرف پادشاه بحیث صدراعظم موظف شده تشکیل میگردد.

اعضاء وخطمشی حکومت توسط صدراعظم به‌اولسی جرگه معرفی میشودوجرگه پس ازمباحثه راجع به اعتمادبرحکومت تصمیم میگیرد. درصورت‌صدورراءی‌اعتمادفرمان‌پادشاهی راجع به تعیین رئیس واعضای‌حکومت صادرمیگردد.

سپس صدراعظم‌خط مشی‌حکومت رابه مشرانوجرگه معرفی مینماید.

ماده نودم— هرگاه‌حکومت به‌علت‌فوت یا استعفای صدراعظم‌درهنگام انحلال شوری‌ازبین برودحکومت‌جدید بفرمان‌پادشاه تعیین میشود. دراغازدوره‌ء تقنینیه‌جدید صدراعظم‌اعضای‌حکومت وخط مشی انرا به‌ولسی جرگه معرفی وراءی اعتماد مطالبه‌میکند.

ماده نودویکم— حکومت دراحوال آتی ازبین‌میرود:

۱/درحالت استعفاء یافوت‌صدراعظم

۲/ درحالت سلب اعتماداولسی جرگه‌ازحکومت.

۳/ درحالت اتهام رئیس یاتمام اعضای حکومت بجرم خیانت ملی مطابق به حکم‌ماده نودوسوم .

٤/درحالت انحلال شوری.

٥/درحالت ختم دوره‌ء تقنینیه.

دردوحالت‌اخیرحکومت توام با اولین جلسه لوی جرگه ازبین می رود.

درحالت استعفای صدراعظم پس ازمنظوری استعفاء ازطرف پادشاه حکومت ازبین‌میرود:

درصورت‌فوت‌صدراعظم یك نفرازوزراء بامرپادشاه‌وظائف صدراعظم را تا تشکیل حکومت‌جدید اجراءمیکند.

درصورتیکه‌حکومت به‌علت‌اتهام بجرم‌خیانت ملی مطابق بحکم‌ماده نودوسوم‌ازبین برودشخصیکه‌ازطرف پادشاه بحیث صدراعظم تعیین میشودمیتواند تااولین جلسه‌ولسی جرگه به تعقیب تصمیم لویه جرگه‌درموردا تهام‌مذکور قبل ازحصول رأی‌اعتماد وظائف صدراعظم را اجراءنماید.

درسائراحوال حکومتیکه‌ازبین رفته تاتشکیل حکومت جدید بوظیفهٔ خوددوام‌میدهد

ماده‌نودودوم— راءی سلب‌اعتماداز‌حکومت بایدصریح‌ومستقیم باشد این رای‌درمورد حکوماتیکه‌درخلال دودورهٔ تقنینی اول به‌تعقیب نفاذاین قانون‌اساسی بوجودمی‌آیند‌به‌اکثریت‌دوثلث‌آرأودرمورد حکومت‌های‌مابعدبه‌اکثریت آرای‌اعضای‌اولسی جرگه‌صادر می گردد.

مادهٔ‌نودوسوم— هرگاه‌بیش ازیك ثلث‌اعضای‌اولسی جرگه‌محاکمه صدراعظم‌یاتمام‌یااکثراعضای حکومت رابراساس اتهام بجرم‌خیانت‌ملی تقاضانمایدواولسی جرگه‌این تقاضارا باکثریت دوثلث‌اعضأتصویب کندحکومت‌سقوط‌مینمایدولویه‌جرگه برای تعیین هیئت‌تحقیق دایرمیگردد. اگربعد ازمطالعه راپورهیئت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته ددوو برخو غړو درایو په اکثریت دمحاکمی اجراء لازمه وګڼله نود اولسی جرګی یوغړی ته وظیفه ورکوی چه په تورن باندی په ستره محکمه کښی دعوی سوره کاندی.

دپورتنی فقری حکم په هغه حالت کښی هم چلیږی چه دملی خیانت تور په یوه یا څو تنو وزیرانو چه شمیرئی دحکومت دغړو له نیمائی څخه زیات نه وی پوری شوی وی ددی تور په نتیجه کښی دتورن لاس له کاره ویستل کیږی مګر حکومت له منځه نه ځی.

څلور نوی یمه ماده — ددی اساسی قانون او نورو قوانینو دحکمونو عملی کول ـ دمحکمو دقطعی پریکړو عملی کول. د عمومی نظم او امن ساتلو دپاره ضروری انتظام کول، ددولت دمالی حالت سمون او عامه شته منی ساتل. دخلکو اجتماعی. ثقافتی او اقتصادی حالت ښه کول دخپلواکی حفاظت. دسیمی له تمامیت څخه دفاع او په بین المللی ټولنه کښی د افغانستان دملی ښیګڼو او حیثیت ساتنه دحکومت وظیفه ده

حکومت دخپلو وظیفو دسمون دپاره دقانون پر بنیاد مقررات جوړوی ـ دا مقررات باید چه دهیڅ قانون دعبارت او روح سره تناقض ونه لری.

پنځه نوی یمه ماده — دوزیرانو ټولنه دحکومت دسیاست لوئی لیکی ټاکی او هغه مقررات تصویبوی چه حکومت ئی د جوړولو واك اختیار لری.

صدراعظم دوزیرانو دټولنی مشرتوب کوی دحکومت دفعالیت اداره او لارښودنه کوی او په اجرا اتو کښی یی یورنګی راولی.

دباچا او شوری سره دحکومت درابطی ساتل هم دصدراعظم وظیفه ده.

وزیران خپلی وظیفی داداری یو کونو دمشرانو او دحکومت دغړو په توګه دصدراعظم دامر او لارښودنی لاندی په هغه چوکاټ کښی دننه پرځای کوی چه ددی اساسی قانون او قوانینو ټاکلی دی

شپږ نوی یمه ماده — صدراعظم او وزیران دحکومت دعمومی سیاست له کبله په شریکه او دخپلو ځانګړو وظیفو له بابته ځانله اولسی جرګی مسئول دی.

صدراعظم او وزیران دحکومت دهغو چارو په باب هم مسئول دی چه دهغو دپاره ددی اساسی قانون دحکمونو مطابق پاچائی فرمان اخلی.

اووم فصل

قضاء

اووه نوی یمه ماده — قضائیه قوه ددولت یو خپلواك رکن دی او خپلی وظیفی دتقنینیه او اجرائیه قوو په لړ کښی پرځای کوی.

اته نوی یمه ماده — قضائیه قوه دیوی ستری محکمی او نورو محکمو نه جوړیږی چه شمارئی په قانون کښی ښودل کیږی.

لویه جرګه باکثریت دوثلث اعضاء اجرای محاکمه را لازم بداندیکنفر از اعضای اولسی جرګه را موظف مینماید تا علیه متهم درستره محکمه دعوی اقامه کند.

حکم فقره فوق درحالتی نیز تطبیق میشود که اتهام خیانت ملی به یك یا چند نفر وزیر که تعداد شان از نصف اعضای حکومت بیشتر نباشد متوجه گردد. در نتیجه این اتهام متهم از وظیفه سبکدوش میشود ولی حکومت سقوط نمیکند.

ماده نود و چارم — تعمیل احکام این قانون اساسی و تمام قوانین، تعمیل فیصله های قطعی محاکم، اتخاذ تدابیر لازم جهت برقراری نظم و امن عامه، تنظیم وضع مالی دولت وحفاظت دارائی عامه انکشاف وضع اجتماعی ـ فرهنگی و اقتصادی مردم، حفظ استقلال، دفاع از تمامیت ساحه، صیانت منافع وحیثیت افغانستان درجامعهٔ بین المللی وظیفه حکومت میباشد. حکومت برای تنظیم وظائف خود بر اساس قوانیین مقررات وضع میکند. این مقررات باید مناقض نص یا روح هیچ قانون نباشد.

ماده نود و پنجم — مجلس وزراء خطوط اساسی سیاست حکومت را تعیین میکند و مقرراتی را که وضع آن از صلاحیت حکومت میباشد تصویب مینماید.

صدراعظم از مجلس وزراء ریاست می نماید. فعالیت حکومت را اداره ورهنمونی میکند و در اجراات آن هم آهنگی را تأمین مینماید.

حفظ رابطه حکومت با پادشاه وشوری نیز وظیفهٔ صدراعظم میباشد.

وزرا وظائف خود را بحیث امرین واحد های اداری و بحیث اعضای حکومت تحت امر و رهنمائی صدراعظم در داخل حدودیکه این قانون اساسی وقوانین تعیین میکند اجرا مینماید.

ماده نود و ششم — صدراعظم و وزرا از سیاست عمومی حکومت مشترکاً و از وظائف مشخصهٔ خود منفرداً نزد اولسی جرگه مسئولیت دارند.

صدراعظم و وزرا از آن اعمال حکومت که در بارهٔ آن بر طبق احکام این قانون اساسی فرمان پادشاهی را حاصل میکنند نیز مسئول میباشند.

فصل هفتم

قضاء

ماده نود و هفتم — قوه قضائیه یك رکن مستقل دولت است و وظایف خود را در ردیف قوه تقنینیه وقوه اجرائیه انجام مید هد.

ماده نود و هشتم — قوه قضائیه مرکب است از یك ستره محکمه و محاکم دیگری که تعداد آن توسط قانون تعیین میگردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قضائیه قوی په واك اختیار کښې په هغو دعوو غورسی پرته ده چه پکښې حقیقي یاحکمي اشخاص – که څه هم دولت وی دمدعی یامدعی علیه حیثیت لري او دقضاء په وړاندی دقانون دحکمونو سره سم دا ئری شي.

هیڅ قانون په هیڅ حالت کښې دا نه شي کولی چه یوه قضیه یا یوه ساحه ددولت دقضائي قوې د واك اختیار له کړښې څخه په هغه ډول چه په دې فصل کښې ئې بریدونه معلوم شوی وباسي او بل مقام ته ئې وسپاري.

دا حکم دعسکری محکمو دجوړیدو مخه نه نیسي . خو دا محکمې به یوازی دهغو جرمونو د پاره وی چه دافغانستان له اردو سره اړه لري دعسکری محکمو تشکیل او واك اختیار په قانون کښې ښودل کیږي.

نه نوی یمه ماده – قاضیان دقاضی القضات په پیشنهاد دباچا تر له خوا ټاکل کیږي.

که چیری یوقاضی یوجرم وکړی نوستره محکمه دده په حال غور کوی اودده ددفاع له اوریدو نه پس باچاته دده دعزل پیشنهادو ړاندی کولی شي.

هر کله چه دباچا له خوا دغه پیشنهاد ملاتړ وشي نو قاضی دخپلی وظیفی نه معزولیږي. دقاضیانو بدلول ، او چتول پوښتیدل او دتقاعد پیشنهادئی دقانون دحکمونو سره سم دستری محکمی په واك اختیار کښې دی.

دقاضیانو دپاره د قانون له پلوه مناسب معاش ټاکل کیږي.

قاضیان نه شي کولی چه دخپلو وظیفو په وخت کښې په نورو چارو بوخت شي.

سلمه ماده – دافغانستان په محکمو کښې محاکمه په ښکاره ډول کیږی اودقانون دحکمونو سره سم هرڅوك دورتلو حق لري.

محکمه کولی شي چه په هغو ګوښو حالاتو کښې چه قانون ښودلی دی پټی غونډې وکړی خو دحکم اورول به هرو مرو ښکاره وی.

محکمې مکلفې دي چه دخپل ورکړی حکم سره یو ځای به په فیصله کښې دحکم سببونه هم څرګند وی.

یوسل ویوه ماده – دمحکمو دټولو قطعی پریکړو عملی کول واجب دی خو دچا دمرګ دحکم په حالت کښې دتعمیل دپاره دباچا ښکو ال شرط دی.

یوسل ودوهمه ماده – محکمې چه په کومو پیښو باندې غور سی کوی په هغو کښې ددې اساسی قانون اود دولت دقوانینو حکمونه پر ځای کوی که د غورسې لاندې پیښو دیوی پیښې په باب په اساسی قانون اوددولت په قوانینو کښې کوم حکم نه وی نو محکمې داسلامی شریعت دحنفی مذهب دکلی اساسونو له مخه په هغه چوکاټ کښې دننه چه دی اساسی قانون ښودلی دی په دغه باب یو داسی حکم را باسی چه ددوی په نظر کښې څومره چه ممکنه وی عدالت ترتولو په ښه توګه لاس ته راوړی.

صلاحیت قوه قضائیه شامل رسیدگی به تمام دعاوی ایست که در آن اشخاص حقیقی یا حکمی بشمول دولت به صفت مدعی یا مدعی علیه قرار گرفته ودر پیشگاه آن مطابق به احکام قانون اقامه شود .

هیچ قانون نمیتواند در هیچ حالت قضیه یا ساحه ایرا از دائره صلاحیت قوه قضائیه دولت به نحویکه درین فصل تحدید شده خارج بسازد وبمقام دیگری تفویض کند این حکم مانع تشکیل محاکم عسکری نمیگردد ولی ساحه این نوع محاکم بجرایم مربوط باردوی افغانستان منحصر میباشد . تشکیل وصلاحیت محاکم عسکری توسط قانون تنظیم میشود .

ماده نود ونهم – قضات به پیشنهاد قاضی القضات از طرف پادشاه تعیین میگردند. هرگاه یکنفر قاضی مرتکب جرمی شود ستره محکمه به حالت قاضی رسیدگی کرده بعد از استماع دفاع او پیشنهاد عزلش را به پادشاه تقدیم کرده میتواند درصورتیکه پیشنهاد مذکور از طرف پادشاه تائید گردد قاضی از وظیفه عزل میشود. تبدیل - ترفیع - مواخذه و پیشنهاد تقاعد قضات مطابق به احکام قانون از صلاحیت ستره محکمه میباشد.

برای قضات معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

قضات نمی توانند در مدت تصدی وظیفه به مشاغل دیگری اشتغال ورزند .

ماده صدم – درمحاکم افغانستان محاکمه بصورت علنی اجراء میشود و هر کس حق حضور رادران مطابق به احکام قانون دارد. محکمه میتواند درحالت استثنائی که در قانون تصریح گردیده باشد جلسات سری دائر کنند. ولی اعلام حکم باید بهرحال علناً صورت بگیرد .

محاکم مکلفند اسباب حکمی راکه صادر میکنند درفیصله خود ذکر نمایند.

ماده یکصد و یکم – تمام فیصله های قطعی محاکم واجب التعمیل است مگر در حالت حکم بمرك شخص که تعمیل حکم محکمه مشروط به توشیح پادشاه میباشد .

ماده یکصد و دوم – محاکم درقضایای مورد رسیدگی خود احکام این قانون اساسی وقوانین دولت را تطبیق میکنند. هرگاه برای قضیه ای از قضایای مورد رسیدگی در قانون اساسی وقوانین دولت حکمی موجود نباشد محاکم به پیروی از اساسات کلی فقه حنفی شریعت اسلام در داخل حدودیکه این قانون اساسی وضع نموده درچنین احوال حکمی صادر میکنند که درنظرشان عدالت را به بهترین صورت ممکن تأمین نماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسل دریمه ماده ــ دجرمونو څیړنه دقانون دحکمونو سره سم د مدعی العموم له خوا چه ددولت په اجرائیه قوه پوری تړلی دی کیږی.

یوسل څلورمه ماده ــ ددی اساسی قانون دحکمونو د رعایت سره هغه قاعدی چه دمحکمو داجراأتو او تشکیلاتو او دقاضیانو له چارو سره اړه لری دقانون له پلوه سمیږی. ددی قوانینو لوی هدف دادی چه په قضائی مرافقو تشکیلاتو ، واك اختیار او دمحاکمې دعمل په لاروکښی یووالی راشی.

یوسل و پنځمه ماده ــ ستره محکمه له نهو غړو جوړیږی چه ټول دباچا له پلوه ټاکل کیږی.

باچا دستری محکمی غړی دداسی خلکو له منځه غوره کوی چه دغه صفتونه ولری:

۱ــ دعمر پنځه دیرش کاله ئی پوره کړی وی.

۲ــ د شپږ څلویښتمی مادی په حکم برابر دشوری په غړیتوب باندی دغوره کیدو جوګه وی.

۳ــ دحقوقو په علم ــ دحقوقو په ملی هدفونو او دافغانستان په حقوقی نظام باندی په پوره اندازه پوه وی.

باچا دستری محکمی یو غړی چه عمرئی له څلویښتو کم او له شپیتو زیات نه وی دقاضی القضات په حیث ټاکی

باچا کولی شی چه دقاضی القضات او ستری محکمی دغړو په مقرری باندی دمقرری له وخته هر لس کاله پس نوی نظروکړی ــ ددی حکم او دیو سلو شپږمی مادی دحکم نه پرته په بل هیڅ ډول قاضی القضات او دستری محکمی غړی له خپلو وظیفو نه ویستل کیدلی نه شی.

دهغه حالت نه غیر چه په یوسل وشپږمه ماده کښی بیان شوی دی قاضی القضات او دستری محکمی غړی دخدمت ددوری له ختمیدو نه وروسته تر عمره پوری دخدمت ددوری له ټولو مالی ښیګڼو نه فائده اخلی.

دخدمت ددوری له ختمیدو نه وروسته قاضی القضات او دستری محکمی غړی دحکومت مشر توب یا غړیتوب او ددولت ماموریت نه شی کولای.

قاضی القضات او دستری محکمی غړی نه شی کولای چه د وظیفی دچلولو په موده کښی یا ترهغی وروسته په سیاسی ګوندونو کښی ګډون وکړی.

یوسل وشپږمه ماده ــ که چیری داولسی جرګی له دریمی برخی نه زیات غړی دوظیفی له اجرانه د را پورته شوی جرم په تور دقاضی القضات یا دستری محکمی دیوه یا څو تنو غړو دمحاکمی غوښتنه وکړی او جرګه د دوو برخو غړو درایو په اکثریت داغوښتنه ومنی نو دتورن لاس له کاره ویستل کیږی او دڅیړونکی ډلګی دټاکلو دپاره لویه جرګه جوړیږی ــ که چیری لویه جرګه دډلګی درا پور له کتنی وروسته ددوو برخو غړو درایو په اکثریت دتورن محاکمه لازمه وبولی نو یو غړی په تورن باندی ددعوی سورولو او داتو تنو یوه ډلګی

ماده یکصد و سوم ــ تحقیق جرایم از طرف مدعی العموم که جزء قوه اجرائیه دولت است مطابق به احکام قانون صورت میگیرد.

ماده یکصد و چهارم ــ با رعایت احکام این قانون اساسی قواعد مربوط به تشکیلات ، و اجراآت محاکم و امور مربوط به قضات توسط قانون تنظیم میگردد . هدف عمده این قوانین توحید مرافق قضائی و توحید تشکیلات ، صلاحیت و طرز العمل محاکمه میباشد .

ماده یکصد و پنجم ــ ستره محکمه مرکب است از نه عضو که از طرف پادشاه تعیین میشود .

پادشاه اعضای ستره محکمه را از بین اشخاص تعیین میکند که دارای اوصاف ذیل باشند :

۱ــ سی و پنج سالگی را تکمیل کرده باشد .

۲ــ اهلیت انتخاب شدن بعضویت شوری را مطابق به حکم ماده چهل و ششم داشته باشد .

۳ــ از علم حقوق ــ اهداف ملی ــ حقوق و نظام حقوقی افغانستان آگاهی کافی داشته باشد .

پادشاه یکنفر از جملهٔ اعضای ستره محکمه را که سن آن از چهل کمتر و از شصت زیادتر نباشد به حیث قاضی القضات تعیین می نماید .

پادشاه میتواند بر تعیین قاضی القضات و اعضای ستره محکمه بعد از مرور هر ده سال از تاریخ تعیین شان بوظایف مذکور تجدید نظر بنماید . با رعایت این حکم و حکم ماده یکصد و ششم قاضی القضات و اعضای ستره محکمه به هیچ وسیله دیگر از وظیفه شان برطرف نمیشوند .

باستثنای حالت مندرج ماده یکصد و ششم قاضی القضات و اعضای ستره محکمه بعد از ختم دوره خدمت برای بقیه مدت حیات از تمام امتیازات مالی دوره خدمت شان مستفید میشوند .

قاضی القضات و اعضای ستره محکمه نمیتوانند بعد از ختم دورهٔ خدمت شان رئیس یا اعضای حکومت ، عضو شوری یا مامور دولت باشند .

قاضی القضات و اعضای ستره محکمه نمیتوانند در مدت تصدی وظیفه و بعد از آن در احزاب سیاسی شمولیت ورزند

ماده یکصد و ششم هرگاه بیش از یک ثلث اعضای اولسی جرگه محاکمه قاضی القضات یا یك یا چند عضو ستره محکمه را بر اساس اتهام بجرم ناشی از اجرای وظیفه تقاضا نماید و جرگه مذکور این تقاضا را با کثریت دو ثلث اعضاء تصویب کند متهم از وظیفه سبکدوش میشود و لویه جرگه برای تعیین هیئت تحقیق دائر میگردد. هرگاه لویه جرگه بعد از مطالعه راپور هیئت با کثریت دو ثلث اعضاء محاکمه متهم را لازم بداند از بین اعضا یکنفر را جهت اقامه دعوی و هیئتی را مرکب از هشت نفر برای اجرای محاکمه تعیین میکند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحاکمی دچلولودپاره تاکی ـ داډلګی دمشرانوجرګی دمشرپه مشرتوب دهغی جزائی محاکمی دتګ لارې سره سم تورن محاکمه کوې چه په ستره محکمه کښې پرې عمل کیږې او که چیرې په تورن باندې جرم ثابت شی نو دی دوظیفی نه معزولوی اوسزا ورکوی .

یوسلواوومهماده ـ ستره محکمه دافغانستان نهائی قضائی مرجع ده .

ستره محکمه ددې اساسی قانون اوقوانینودحکمونو سره سم دمحکموا جراات او تشکیلات اوددولت قضائی چارې سموی ـ ستره محکمه دمحکمود اداری چارو دسمون دپاره ضروری لارې چارې برابروی .

د قضائی قوې بودجه دقاضی القضات له خوا دحکومت په سلاجوړیږې اودستری محکمی له منلووروسته ددولت دبودجی دیوې برخی په څیردحکومت په لاس شورې ته وړاندې کیږې .

دقضائی قوې دبودجی دلګولوواك اختیاردسترې محکمی په لاس کښی دې .

دقضائی قوې دمامورینواوټولواداری کارکوونکو په باب د دولت د مامورینو اوټولو اداری کارکوونکو دقوانینوحکمونه نافذ دی خودوی ټاکل ـ اوچتول ـ عزل ـ پوښتیدل او تقاعد ورکول دقانون سره سم دسترې محکمی له پلوه کیږې .

اتم فصل

اداره

یوسلواتمهماده ـ دافغانستان اداره ددې فصل دحکمونوسره سم دمرکزیت په اساس ولاړه ده ـ مرکزی اداره دقانون له مخی په یوشمیراداری ـ یوکونو ـ باندې ویشله کیږی چه د هریوه مشری دیووزیرپه لاس کښی ده .

دسیمه ایزې اداری یوك ولایت دې ـ دولایتونوشمیر سیمه ، برخی او تشکیلات دقانون له مخه ښودل کیږې .

یوسلونهمهماده ـ په هرولایت کښی یوه د ولایت جرګه جوړیږې

دولایت دجرګی غړې دآزاد اوعام اوسم اوسماسمو اوپټو انتخاباتو له لارې دولایت دخلکو له خوا غوره کیږې .

دولایت جرګه دخپلوغړو له منځه یوتن دمشرپه توګه غوره کوی.

دولایت جرګه لکه چه په قانون کښی ښودل کیږې ددولت دانکشافی هدفونوپه پوره کولو کښی برخه اخلی اوهم داجرګه دولایت دچارودښه کیدو اودولایت دعمومی اوضاعود انکشاف دپاره دولایت حکومت ته سلاورکوی.

دولایت جرګه خپلی وظیفی دولایت د حکومت په ملګرتیا سرته رسوې .

دولایت جرګی دغړو لپاره دقانون له پلوه مناسب معاش ټاکل کیږې .

این هیئت تحت ریاست رئیس مشرانوجرگه متهم را مطابق به طرزالعمل محاکمه جزائی که درستره محکمه تطبیق میگردد محاکمه می نماید ودرصورتیکه جرم متهم ثابت شود اوراازوظیفه عزل کرده به جزاء محکوم میسازد.

ماده یکصدوهفتم ستره محکمه مرجع نهای قضائی افغانستان است .

ستره محکمه تشکیلات واجراآت محاکم وامورقضائی دولت رامطابق به احکام این قانون اساسی وقوانین تنظیم مینماید .

ستره محکمه تدابیرلازم را جهت تنظیم امور اداری محاکم اتخاذ میکند .

بودجه قوهٔ قضائیه ازطرف قاضی القضات بمشوره حکومت ترتیب گردیده بعدازموافقه ستره محکمه بحیث یك جزء بودجه دولت توسط حکومت به شوری تقدیم میشود.

تطبیق بودجه قوه قضائیه ازصلاحیت ستره محکمه میباشد

درموردمامورین وسائرکارکنان اداری قوه قضائیه احکام قوانین مربوط به مامورین وسائرکارکنان اداری دولت نافذ میباشد . ولی تعیین ـ ترفیع ـ عزل ـ مواخذه وتقاعد شان توسط ستره محکمه بروفق قانون صورت میگیرد .

فصل هشتم

اداره

ماده یکصدوهشتم ـ ادارهٔ افغانستان براصل مرکزیت مطابق به احکام این فصل استوار است .

اداره مرکزی بموجب قانون بیك عده واحدهای اداری منقسم میگردد که درراس هرکدام آن یکنفروزیرقرار دارد.

واحداداره محلی ولایت است . تعداد ، ساحه اجزا وتشکیلات ولایت توسط قانون تنظیم میگردد .

مآده یکصدونهم ـ درهرولایت یك ولایت جرگه تشکیل میشود .

اعضای ولایت جرگه توسط انتخابات آزاد ـ عمومی ـ مستقیم وسری ازطرف ساکنین ولایت انتخاب میگردد .

ولایت جرگه یکنفرازاعضای خودرابحیث رئیس انتخاب مینماید .

ولایت جرگه درتامین اهداف انکشافی دولت بنحویکه درقوانین تصریح میگردد سهم میگیرد. همچنین این جرگه برای بهبوداموروانکشاف اوضاع عمومی ولایت به حکومت ولایت مشوره میدهد .

ولایت جرگه وظائف خود را به همکاری حکومت ولایت اجرا منماید .

برای اعضای ولایت جرگه معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

یوسل ولسمه ماده— دسیمه ایزي اداري دسمون دپاره داسې قوانین جوړیږي چه په هغوکښې ددې فصل دحکمونو رعایت کیږي ددې قوانینو په مقصدونو کښې یو داهم دی چه داقسم جرګې ترکلیو پورې وغځیږي اوپه سیمه ایزه اداره کښې ددوې دورځ په ورځ زیاتیدونکي ګډون مطلب پوره شي .

یوسل ویوولسمه ماده— دښاري چارو داداری دپاره ښاروالي جوړیږي دښاروالیو ټولني دآزادو—عا مو— پټواوسماسوانتخـاباتو لـه لارې جـوړیـږي .

ددې فصل دحکمونو درعایت سره په ښاروالي پورې تړلې چارې دقانون له پلوه سمیږي .

یوسل ودولسمه ماده— اداري وظیفې داداري مامورینـواونـورو کارکوونکو په لاس پرځای کیږي

دمامورینو او نورواداري کارکوونکو دپاره دقـانـون له مخه مناسب معاش ټاکل کیږي .

د مامورینو او نورواداري کارکوونکو حقونـه او وظیفې په قانون کښې ښودل کیږي .

نهم فصل

داضطرار حالت

یوسل ودیارلسمه ماده. که چیرې دجنګـ ـ د جـــنګـ دخطـــر دسختي الی ګولی یابل د غسې حالت له کبله چه مملکت ته خطره راپورته کړي اود خپلواك او ملي ژوند ساتنه په هغه لارچه دی اساسی قانون ښو دلی ده ناممکنه شي نو دباچا له خواد اضطرارحا لت اعلامیږي

که دا ضطرارحالت له دریمیا شتونه اوږدشي نودهغه دجاري ساتـلو د پاره دلويي جرګې منظوري شرطده .

یوسل وڅوارلسمه ماده—داضطرارپه حالت کښې باچا اختیارلري چه دشوري ټول یاځیني واکونه دحکومت په لاس کښې ورکړي .

یوسل و پنځلسمه ماده. د اضطرارپه حالت کښې حکومت کولی شي چه دستري محکمې دموافقې اخـستلو نه وروسته داسـاسي قـانون د لاندنیو حکمونو چلند دتقنیني فرمانونو له مخه یا ځنډ وی اویا پرې قیدونه ولګوی :

۱ ـ د اتو يشتمی مادی دلمړی فقری حکم .

۲ ـ دنهه ويشتمی مادی ددريمی فقری حکم .

۳ـ دديرشمی مادی د دويمې فقری حکم .

٤ـ ددوه ديرشمی مادی د لومړی فقری حکم .

٥- ددرې ديرشمی مادی د لومړی فقری حکم .

یوسل وشپاړسمه ماده. د اضطرار په حالت کښې بـاچا پایتخت دکابل دښارنه بل ځای ته موقتاً لیږدولی شي .

یوسل اوولسمه ماده. کـه چیرې دولسي جرګې تـقنیني دوره یـا د مشرانو جرګې دځینو غړود خـدمـت دوره دا ضـطرار د حا لت په موده کښې ختمه شي باچاکولی شي چه نوی

ماده یکصدودهم— برای تنظیم امورمربوط به اداره محلی قوانین وضع میگردد که درآن اصول مندرج این فصل رعایت میشود .

ازجمله اهداف این قوانین تعمیم جرگه ها تا درجه قری وتأمین اشتراك روزافزون آن دراداره محلی میباشد .

ماده یکصدویازدهم— برای اداره امورشهری ښاروالی ها تـشکیل میشود . مجالس ښاروالی ازطریق انتخابات آزا د عمومی مستقیم وسری تـاسیس میگرد د . بارعایت احکام این فصل امـورمربـوط بـه ښاروالـی هـا توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده یکصدودوازدهم —وظا ئف اداره تو سط مـامـوریـن وسایـر کـارکنان اداری اجرا میشود .

برای مامورین وسائـر کارکنـان اداری معاش منـاسب توسط قانون تعیین میگردد .

حقوق ووظائف مامورین وسائر کارکنان اداری توسط قانون تنظیم میشود .

فصل نهم

حالت اضطرار

ماده یکصدوسیزدهم— هرگاه بعلت حرب ، خطرحرب ، اغتشاش وخیم یاحالت مماثلی که مملکت رابا خطر مواجعه سـازدحـفـظ استقلال وحیات ملی از مجرای که درقانون اساسی تـعیین شده ناممکن گردد حالت اضطرار ازطرف پادشاه اعلان میشود .

هرگاه حالت اضطرار بیش ازسه ماه دوام نماید برای تمدید آن موا فقت لویه جرگه شرط است .

ماده یکصدوچاردهم— درحالت اضطرار پادشاه میتـواند تمام یـا بعضی صلاحیت های شوری رابحکومت انتقال د هد .

ماده یکصدوپانزدهم— درحالت اضطرا ر حکومت میتواند بـعد از موافقه ستره محکمه تنفیذ ا حکام ذیل این قانون اساسی را توسط فرامین تقنینی معطل سازدیابران قیـودی وضع نماید :

۱/حکم فقره اول ماده بیست وهشتم

۲/حکم فقره سوم ماد ه بیست ونهم

۳/حـکم فـقـره دوم مـاد ه سیم

٤/حکم فقره اول ما د ه سی ودوم

٥/ حکم فقر ه اول ما د ه سی وسوم

ماده یکصدوشانزدهم— درحالت اضطرار پادشاه میتوا ند پا یتخت رابه محل دیگری غیر ازشهر کابل موقتاً انتقال دهد .

ماده یکصدوهفدهم— هرگاه دوره تقنینیه اولسی جرگه یاد وره خدمت يك قسمت ازاعضای مشرانو جرگه دراثنای حالت اضطرار ختم شود پادشاه میتواند اجرای انتخابات جدید راملتوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخابات وځنډوی اوداولسی جرگی تقنینی دوره یا دمشرانوجرگی دنوموړوغړود خدمت دوره د اضطرار حالت ترپایه اوږده کا ندی۔نوی انتخابات د اضطرار دحالت پەختم پسی سملاسی اجراء کیږی .

یوسل واتلسمەماده۔ د اضطرارپه حالت کښی اساسی قانون نه تعدیلیږی .

یوسل ونولسمەماده۔ داضطراردحالت لەختمیدوسره جوخت ټول هغه اقدامات چه دیوسل وپنځلسمی مادی لەمخه شوی وی له اعتباره پریوځی . هغه اقدامات چەدیوسل وڅوارلسمی مادی له مخه شوی وي داضطراردحالت لـه ختمیدو وروسته دشوری دلومړی غونډی له نیټی نه په یوه میاشت کښی دننه شوری ته وړاندی کیږی اوکه چیری شوری هغه ونه منی نوله اعتبارەغورځیږی .

که چیری داضطرار په حالت کښی داسی یو حکومت جوړشوی وی چه دیوسل وڅوارلسمی مادی لەمخه یی داولسی جرگی دباوررایه نه‌وی اخیستی نوداضطرار دحالت پەختمیدو پسی سملاسی په حکومت باندی دباور درائی موضوع په اولسی جرگه کښی دبحث لاندی راځی او فیصله وربا ندی کیږی

لسم فصل

تعدیل

یوسل وشلمه ماده۔ ددی اساسی قانون دحکمونوسره سم داسلام دپیروی اصل اودمشروطه باچائی اساس او په اتمه ماده کښی راغلی ارزښتونه تعدیل کیدلی نه شی .

داساسی قانون نوری برخی دوزیرانو دټولنی یا دولسی جرگی یا مشرانو جرگی د دریمی برخی غړو په پیشنهاددی فصل دحکمونوسره سم تعدیل کیدی شی .

یوسل ویوویشتمه‌ماده۔ دتعدیل پیشنهاد لویه جرگه گوري اوکه چیری دلویی جرگی دغړو اکثریت د تعدیل ضروت ومنی نودخپلو غړو لەمنځەیوه ډلگی دتعدیل د طرحی تیا رولو دپاره ټاکی۔داډلگی دوزیرانو د ټولنی او ستری محکمی په‌سلاطرح جوړوي اولویی جرگی ته ئی وړاندی کوی. کەچیری لویه جرگه دغړو په اکثریت دتعدیل طرح ومنی نو طرح باچا ته وړاندی کیږی ـ با چا شوري ما توی دتعدیل دطرحی نه ټول اولس خبروی اود نویو انتخاباتو تاریخ اعلانوی ـدشوری لەماتیدونەوروسته دڅلورومیاشتو په موده کښی دننه نوی انتخابات کیږی .

یوسل ودوه ویشتمەماده۔ دشوری په پرانستلو اود حکومت جوړیدوپسی سم باچا لویه جرگه راغواړي ــ لویه جرگه دتعدیل طرح گوري اومتن یی منی او یا ئی نه منی دلوئی جرگی تصویب په دی باب دغړوددوو برخو په اکثریت کیږی اودباچا په ښکو للونافذکیږی.

بگذازد ودورهٔ تقنینیه اولسی جرگه یادوره خدمت اعضای مذکور مشرانو جرگه راتاختم حالت اضطرار تمدید دهد .

بعدازختم حالت اضطرار بلافاصله انتخابات اجرامیگردد.

ماده یکصدوهژدهم ــ در حالت اضطرار قانون اساسی تعدیل نمیشود .

ماده یکصدونزدهم ــ درختم حالت اضطراراقدامات یکه بر اساس ماده یکصدو پانزدهم بعمل آمده بلافاصله ازاعتبارساقطمیشود.

اقداماتیکه براساس حکم ماده یکصدوچاردهم ازطرف حکومت بعمل آمده درمدت یکماه ازتاریخ دائرشدن نخستین جلسه شوری بعد ازختم حالت اضطرار بەشوری ارائه میشودودرصورتیکه شوری آنرارد کند ازاعتبارساقطمیگردد.

هرگاه درحالت اضطرار حکومتی تشکیل شده باشدکه دراثر تطبیق ماده یکصدوچاردهم رای اعتماداولسی جرگه راحاصل نکرده باشدموضوع رای اعتماد برحکومت بلافاصله بعدازختم حالت اضطرار دراولسی جرگه مورد مباحثه قرار گرفته راجع به آن تصمیم اتخاذ میشود.

فصل دهم

تعدیل

ماده یکصدوبیستم ــ اصل پیروی ازاساسات اسلام ـ اساس پادشاهی مشروطه مطابق به احکام این قانون اساسی وارزش های مندرج ماده هشتم تعدیل نمیشود.

تعدیل دیگرمحتویات قانون اساسی به پیشنهادمجلس وزراء یایك ثلث ازاعضای اولسی جرگه یا مشرانوجرگه مطابق به احکام این فصل صورت میگیرد.

ماده یکصدوبیست ویکم ــ پیشنهادتعدیل را لویه جرگه مطالعه میکند ودرصورتیکه اکثریت اعضای آن ضرورت تعدیل راتصویب کند هیئتی از بین اعضاء جهت تهیه طرح تعدیل تعیین مینماید این هیئت طرح تعدیل رابه مشوره مجلس وزراء وستره محکمه تهیه نموده به لویه جرگه تقدیم میکند.

هرگاه لویه جرگه باکثریت اعضاء طرح تعدیل را تصویب کند طرح به پادشاه تقدیم میشود پادشاه شوری را منحل ساخته طرح تعدیل را باطلاع عامه میرساند وتاریخ انتخابات مجددرا اعلام میکند. انتخابات مجدد درخلال چارماه ازتاریخ انحلال شوری انجام می یابد .

ماده یکصدوبیست ودوم ــ به تعقیب افتتاح شوری وتشکیل حکومت پادشاه لویه جرگه رادائرمیکند. لویه جرگه طرح تعدیل را مطالعه کرده متن آنراقبول یاردمینماید. تصویب لویه جرگه درین موردبه اکثریت دوثلث اعضاء اتخاذمیشودو بعداز توشیح پادشاه نافذ میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوولسم فصل

انتقالي حکمونه

یوسل و درویشتمه ماده ــ ددی فصل دمحتویاتو له رعایت سره ـ ددی اساسی قانون حکمونه له هغه تاریخ نه نافذ کیږی چه د باچا له پلوه توشیح او اعلام شی.

یوسل او څلیرویشتمه ماده ــ د باچا له پلوه ددی اساسی قانون د اعلامید و نه وروسته دملی شوری او د اعیانو مجلسونه ړنګید لی ګڼل کیږی.

یوسل و پنځه ویشتمه ماده ــ نوی شوری د ۱۳٤٤ هجری شمسی کال د میزان په دوه ویشتمه ورځ پرانستله کیږی.

ددی اساسی قانون د اعلامید و او د نوی شوری د پرانستلو ترمنځ موده د انتقال دوره ګڼل کیږی.

د انتقال په دوره کښی د شوری واک اختیار حکومت ته سپارل کیږی.

هغه تقنینی فرمانونه چه د انتقال په دوره کښی ددی فصل په حکمونو برابر راوځی د اووه اویایمی مادی د حکم سره سم شوری ته وړاندی کیږی.

که چیری د انتقالی دوری په موده کښی یو داسی حالت پیداشی چه ددی اساسی قانون د حکمونو سره سم د لویی جرګی د اثریدل غواړی نو د شوری او اعیانو ړنګ شوی مجلسونه رابلل کیږی او د اتیایمی مادی سره سم لویه جرګه جوړیږی. څرنګه چه د نوموړی حالت د راپیدا کیدو په وخت کښی لا د ولایاتو جرګی نه دی جوړی شوی نو ځکه لویه جرګه بی د ولایاتو د جرګو له مشرانو څخه جوړیږی.

یوسل و شپږ ویشتمه ماده ــ په انتقالی دوره کښی د حکومت په وظایفو کښی دا چاری شاملی دی:

۱/ چه د انتخاباتو ــ اساسی تشکیلاتو ــ مطبوعاتو او د قضائی واک اختیار او تشکیلاتو په باب تقنینی فرمانونه جوړ او د توشیح لپاره ئی باچا ته وړاندی کړی.

۲/ چه د سیاسی ګوندونو او ولایتی جرګو د قوانینو مسودی تیاری او هغه شوری ته ئی وړاندی کړی چه د انتقالی دوری نه وروسته جوړیږی.

۳/ چه ددی اساسی قانون د حکمونو د عملی کولو د پاره ضروری اقدامات وکړی.

یوسل واوه ویشتمه ماده ــ ستره محکمه د ۱۳٤٦ هجری شمسی کول د میزان په دوه ویشتمه نیټه جوړیږی.

که چیری د انتقالی دوری په موده کښی ددی اساسی قانون د پنځلسمی ــ اوولسمی ــ یوویشتمی ــ دوه ویشتمی او یوسل و پنځلسمی مادی د عملی کولو ضرورت پیښ شی نو د دغو مادو حکمونه د ستری محکمی یا قاضی القضات د ګډون نه پرته عملی کیږی.

ددی اساسی قانون د نافذ کیدو او د ستری محکمی د جوړیدو ترمنځ موده کښی باچا صلاحیت لری د ستری محکمی د وظیفو د اجراء د تاءمین لپاره ضروری تدبیرونه برابر کړی.

یوسل واته ویشتمه ماده ــ ټول هغه قوانین چه ددی اساسی قانون د نافذ کیدو نه مخکښی منځ ته راوتلی دی په دی شرط نافذ ګڼل کیږی چه ددی اساسی قانون له حکمونو سره تناقض و نه لری او نویو قوانینو لغو کړی نه وی.

فصل یازدهم

احکام انتقالی

ماده یکصد و بیست و سوم ــ با رعایت محتویات این فصل ، احکام این قانون اساسی از تاریخ توشیح و اعلام از طرف پادشاه نافذ میگردد.

ماده یکصد و بیست و چارم ــ بعد از آنکه پادشاه این قانون اساسی را اعلام نماید مجلسین شوری ملی و اعیان منحل شناخته میشوند.

ماده یکصد و بیست و پنجم ــ شوری جدید روز بیست و دوم میزان ۱۳٤٤ هجری شمسی افتتاح میگردد.

مدت بین تاریخ اعلام این قانون اساسی و افتتاح شوری جدید دورهٔ انتقال شمرده میشود.

در دورهٔ انتقال صلاحیت شوری به حکومت تفویض میگردد.

فرامین تقنینی ایکه در خلال دوره انتقال بر وفق احکام این فصل صادر میگردد مطابق به احکام ماده هفتاد و هفتم به شوری ارائه میشود.

اگر در اثنای دوره انتقال یکی از حالاتی ظهور نماید که بر طبق احکام این قانون اساسی وجود لویه جرگه را ایجاب میکند مجلسین منحل شدهٔ شوری ملی و اعیان دعوت گردیده لویه جرگه بر طبق ماده هفتاد و هشتم دایر میشود چون در موقع ظهور یکی از حالات مذکور هنوز جرگه های ولایات بوجود نیامده لویه جرگه بدون وجود روسای جرگه های ولایات تشکیل میگردد.

ماده یکصد و بیست و ششم ــ در دوره انتقال از جمله وظائف حکومت است که:

۱ـ فرامین تقنینی مربوط به انتخابات تشکیلات ، اساسی ، مطبوعات و تشکیلات و صلاحیت قضائی را ترتیب نموده به پادشاه جهت توشیح تقدیم کند.

۲ـ مسوده قوانین مربوط به احزاب سیاسی و جرگه های ولایات را تهیه نموده به شوری ایکه بعد از ختم دورهٔ انتقال دائر میگردد ، تقدیم کند.

۳ـ تدابیر لازم را جهت آماده ساختن زمینه برای تطبیق احکام این قانون اساسی اتخاذ نماید.

ماده یکصد و بیست و هفتم ــ ستره محکمه روز بیست و دوم میزان ۱۳٤٦ هجری شمسی تشکیل میگردد.

هرگاه در اثنای دوره انتقالی به تطبیق مواد پانزدهم ـ هفدهم ـ نزدهم ـ بیست و یکم ـ بیست و دوم و یکصد و پانزدهم این قانون اساسی ضرورت بیفتد ـ احکام مواد مذکور بدون شمول ستره محکمه یا قاضی القضات تطبیق میگردد.

درمدت بین تاریخ نفاذ این قانون اساسی و تشکیل ستره محکمه پادشاه صلاحیت دارد بمنظور تأمین اجرای وظائف ستره محکمه تدابیر لازم اتخاذ نماید.

ماده یکصد و بیست و هشتم ــ قوانینیکه قبل از تاریخ نفاذ این قانون اساسی صادر گردیده بشرطی نافذ شمرده میشود که مناقض احکام این قانون اساسی نبوده و قوانین جدید آنرا الغاء نکرده باشد.

(دپوهنی مطبعه)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library